มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

MORAL UNDERSTANDING AND REASONING OF UNDERGRADUATE STUDENTS

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปราณี ตันตยานุบุตร

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2549

ISBN 978-974-671-562-1

ชื่อเรื่อง : การศึกษาความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ผู้วิจัย : ผศ. ปราณี ตันตยานุบุตร **สถาบัน** : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ปีที่พิมพ์ : 2550 **สถานที่พิมพ์** : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
จำนวนหน้างานวิจัย : 73 หน้า

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน และ 3) เพื่อเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาสาขาวิชาด้านธุรกิจกับไม่ใช่ด้านธุรกิจ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ถึง 4 จำนวน 400 คน จากมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชนแห่งละ 200 คน แต่ละแห่งประกอบด้วยนักศึกษาสาขาวิชาด้านธุรกิจกับไม่ใช่ด้านธุรกิจ สาขาวิชาละ 100 คน แบบทดสอบที่ใช้ประกอบด้วยแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรม ซึ่งวัดลักษณะทางจริยธรรมเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและหลักคำสอนทางศาสนา กับแบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งดัดแปลงมาจากแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg) โดยเป็นสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่เป็นประเด็นปัญหาทางจริยธรรมที่ต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับพัฒนาการทางสติปัญญา อายุ อารมณ์ สังคม และระดับการศึกษาของบุคคล

ผลการวิจัย พบว่า 1) ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความยุติธรรม ความอุตสาหะ และการเคารพผู้อาวุโส อยู่ในระดับควรทำ ส่วนด้านความกตัญญูกตเวที และความเสียสละ อยู่ในระดับควรทำอย่างยิ่ง สำหรับด้านการประหยัดและการออมทรัพย์ นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐเห็นว่าควรทำ ส่วนเอกชนเห็นว่าควรทำอย่างยิ่ง เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยที่ได้ด้วยสถิติ t ที่ระดับนัยสำคัญ .05 พบว่าค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนสูงกว่าของรัฐ 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน โดยภาพรวมนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐมีค่าเฉลี่ยระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 ตามแนวคิดทฤษฎีของโคลเบิร์ก นั่นคืออยู่ในขั้นหลักการมีเหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม สำหรับเอกชนมีค่าเฉลี่ยระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 นั่นคืออยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยที่ได้ด้วยสถิติ t ที่ระดับนัยสำคัญ .05 พบว่า ค่าเฉลี่ยเหตุผลเชิงจริยธรรมมีค่าไม่แตกต่างกัน นักศึกษาทั้ง 2 แห่งมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คืออยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของ

สังคม มีเหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม 3) การวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับไม่ใช่ด้านธุรกิจ โดยภาพรวมนักศึกษาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจมีค่าเฉลี่ยระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 นั่นคืออยู่ในขั้นหลักการมีเหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม สำหรับค่าเฉลี่ยระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาด้านธุรกิจอยู่ในขั้นที่ 4 นั่นคืออยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยที่ได้ด้วยสถิติ t พบว่า ค่าเฉลี่ยเหตุผลเชิงจริยธรรมมีค่าไม่แตกต่างกัน นักศึกษาทั้ง 2 สาขาวิชามีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คืออยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม มีเหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

DPU

Title : Moral Understanding and Reasoning of Undergraduate Students

Researcher : Asst.Prof. Pranee Tantayanubutr Institution : Dhurakij Pundit University

Publisher : Dhurakij Pundit University

Year of Publication : 2007 Number of pages : 73 pages

ABSTRACT

The main purposes of this research were 1) to investigate undergraduate students' moral understanding 2) to study what levels of their moral reasoning were, and 3) to compare the moral reasoning levels of the students on business administration and non-business administration majors. The sample consisted of university students ranging from freshmen to seniors totalling four hundred students. The student sample was selected from state – run and private universities. Two hundred students were selected from each type of higher educational institution which consisted of business administration and non – business administration majors ; one hundred students from each major. The research instruments were a test on morality understanding measuring the moral characteristics concerning social principles and religious teachings and a test on moral reasoning adapted from Kohlberg's theory of morality development. The test comprised various situations concerning daily – life situations raising moral issues which needed reasons for decision – making in accordance with the motives relating to the development of a person's intelligence, age, emotion, society and education level.

The research findings indicated that 1) with respect to moral understanding of the undergraduate students in state – run and private universities , the majority of the students rated responsibility, honesty, self – discipline , tolerance, fairness, persistence and respecting seniority highly ; gratitude and sacrifice very highly except frugality and money – saving were rated highly by state – run university students and very highly by private university students. The t-test reault at the .05 significance level revealed that the moral understanding of private university students was significantly higher than that of state – run university students 2) the comparison of moral reasoning of state – run university and private university students showed that state- run university, as a whole, performed moral reasoning at level five according to

Kohlberg's theory. That is the certain level requires a person to be rational and aware of public benefits. Private university students performed the fourth level of moral reasoning which concerns responsibility for one's own duty and social principles. The results of t- test revealed that the means scores of moral reasoning were insignificantly different at the .05 significance level. The students from these two types of higher educational institutions performed moral reasoning at approximately the same level. That is, they were responsible for their own duty and social principles including being reasonable and aware of public benefits 3) the comparison of moral reasoning of the students in business administration and non-business administration majors revealed that the students in non – business administration major ; as a whole, performed the level-five moral reasoning ; they were reasonable and aware of public benefits. Those in business administration major performed the level – four moral reasoning ; they were responsibility for their own duty and social principles. In addition, the results of t- test indicated that the means scores of moral reasoning were insignificantly different. That is, the certain level of moral reasoning concerns performing one's own duty and social principles including being rational and aware of public benefits.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องการศึกษาความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้รับความร่วมมือจากอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชนในการให้ความสะดวกและข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างดียิ่ง

ในโอกาสนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ที่ได้กรุณาให้กำลังใจและแนะแนวทางการวิจัยตั้งแต่เริ่มแรก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดา ยุพกรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้กรุณาตรวจวิจารณ์แบบสอบถาม โดยเฉพาะอีกท่านคืออาจารย์เฉลิมสิน สิงห์สนอง ที่ได้กรุณาช่วยในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจแก้ไขให้รายงานการวิจัยสมบูรณ์ขึ้น อันเป็นผลให้การวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรของมหาวิทยาลัย ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(8)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 สมมติฐานการวิจัย	3
1.4 นิยามศัพท์	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.6 ข้อจำกัดของการวิจัย	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 จริยธรรม : ความหมายและขอบข่าย	5
2.2 บทบาทของหน่วยงานในการจัดจริยศึกษา	14
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	29
3.1 ประชากรและตัวอย่าง	29
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
3.3 การสร้างเครื่องมือ	30
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	31
3.6 ระยะเวลาวิจัย	31

DPU

บทที่ 4 ผลการดำเนินการวิจัย 32
4.1 ผลการสำรวจข้อมูลทั่วไป 32
4.2 ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน 33
4.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน 35
4.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับไม่ใช่ด้านธุรกิจ 36
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 37
5.1 สรุปผลการวิจัย 37
5.2 อภิปรายผล 39
5.3 ข้อเสนอแนะ 44
บรรณานุกรม 46
ภาคผนวก 50
ภาคผนวก ก. รายการตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล 50
ภาคผนวก ข. หนังสือนำและแบบสอบถาม 57
ภาคผนวก ค. ประวัติผู้วิจัย 72

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไป	51
2	ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับมหาวิทยาลัยเอกชน	54
3	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับมหาวิทยาลัยเอกชน	54
4	ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับมหาวิทยาลัยเอกชน	55
5	เปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับมหาวิทยาลัยเอกชน	55
6	ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับนักศึกษาในสาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจ	56
7	เปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับนักศึกษาในสาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจ	56

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

โลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากด้วยอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรงนั้น สิ่งที่ปรากฏเด่นชัดที่สุดคือความเจริญทางด้านวัตถุ ซึ่งยิ่งมีมากขึ้นเท่าไรความเจริญทางด้านจิตใจดูเหมือนยิ่งลดลงไปเท่านั้น ข่าวสารข้อมูลหรือสารสนเทศ (information) เข้ามามีบทบาทอย่างมากและแพร่กระจายแทรกซึมไปอย่างกว้างขวางรวดเร็วทั่วทุกมุมโลก จนดูประหนึ่งว่าโลกไร้พรมแดน กระแสโลกาภิวัตน์ดังกล่าวนำมาทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดี ดังจะเห็นได้จากการแก่งแย่งชิงดีกัน การต่อสู้กันเพื่อความอยู่รอด ความเห็นแก่ตัวเห็นแก่พวกพ้อง การรับเอาเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเครื่องบำรุงบำเรอความสุขสนุกสนานในด้านการเสพและการบริโภคเข้ามามากมาย เช่น โทรศัพท์มือถือ เครื่องเล่นเกม สิ่งบันเทิงต่าง ๆ รวมไปถึงการเกิดค่านิยมใหม่ในกลุ่มเยาวชน ซึ่งได้แก่ การนุ่งน้อยห่มน้อยดูเป็นคนทันสมัย การใช้กระเป๋า รองเท้าและเสื้อผ้ายี่ห้อดัง ๆ แสดงถึงความมีรสนิยมสูง การโอบกอดกันในที่สาธารณะเป็นเรื่องของความศิวิไลซ์ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นเรื่องโก้เก๋ เป็นต้น ผลของการไหลบ่าของกระแสโลกาภิวัตน์ดังกล่าว หากตั้งรับไม่ทันก็จะถูกดูดกลืนเข้าไปในวังวนของการเสพและการบริโภคอย่างถอนตัวได้ยาก ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียต่อการดำเนินชีวิตและเกิดปัญหาสังคมตามมามากมาย ในขณะที่ผู้คนในสังคมมีความต้องการทางด้านวัตถุสูงขึ้น การแข่งขันชิงดีชิงเด่นในด้านต่าง ๆ ก็เกิดทวีขึ้นตามลำดับ อันเป็นผลให้สมาชิกในสังคมเกิดความเครียด เกิดความขัดแย้งในจิตใจ วิตกกังวล ก้าวร้าว ขาดการควบคุมตนเอง ขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดทวีความรุนแรงมากขึ้น เยาวชนของชาติมีการกระทำที่ผิดกฎหมายมากขึ้น ฯลฯ

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชนไทยที่ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งนับวันจะมากขึ้นทุกที จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันที่เกี่ยวข้องจะต้องตระหนักและหาทางแก้ไข นับตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา และสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะเยาวชนของชาติถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญเป็นพิเศษยิ่งกว่าทรัพยากรอื่น ๆ ทั้งหมด ในอันที่จะเป็นผู้สร้างสรรค์และพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่จะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสถาบันครอบครัว จะต้องมีวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเยาวชนหรือนักศึกษาให้รู้จักใช้วิจารณญาณในการเลือกรับสิ่งที่ดีมีคุณค่าต่อตนเองและสังคมส่วนรวม ซึ่งการตัดสินใจเลือกทำอะไรและละเว้นไม่ทำอะไรในแต่ละสถานการณ์หนึ่ง ๆ ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจและการใช้เหตุผล

เชิงจริยธรรมของนักศึกษาแต่ละคน ซึ่งสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่แสดงออก ในภาพรวมสถาบันการศึกษาต้องการสร้างนักศึกษาให้ถึงพร้อมด้วยองค์ความรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว และถึงพร้อมด้วยคุณค่าของความดีงามเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข พร้อมทั้งทำคุณประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม ทั้งนี้ในด้านคุณภาพของคนในสังคมไทยนั้น รัฐบาลได้ให้ความสำคัญมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) และฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549) ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน นอกจากนั้นในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้เน้นความสำคัญของการพัฒนาคนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศด้วย โดยได้กำหนดไว้ในมาตรา 6 หมวดที่ 1 บททั่วไปว่า *"มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั่วทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข"* ซึ่งจากนโยบายของรัฐและความต้องการของสังคมจะเห็นว่า มุ่งพัฒนาคนให้มีลักษณะ 3 ประการ คือ เก่ง - ดี - มีความสุข นั่นก็คือ การเป็นคนเก่ง หมายถึง เก่งคิดและเก่งทำ การเป็นคนดี หมายถึง มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี และการเป็นคนมีความสุข หมายถึง เป็นคนมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ พร้อมที่จะปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์และสังคมได้ หรืออีกนัยหนึ่ง ควรจะเน้นเรื่องของความดีมาก่อนคือ สร้างคนดี – มีความรู้ – มีความสุข นั่นเอง ดังนั้นการวิจัยเรื่องการศึกษาความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา จะเป็นแนวทางหนึ่งในการปรับปรุงหลักสูตรและหาวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมแก่นักศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาเยาวชนแห่งชาติต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษา

2) เพื่อเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน

3) เพื่อเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับนักศึกษาในสาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจ

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1) นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนมีความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมต่ำกว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ

2) นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ

3) นักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่านักศึกษาในสาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจ

1.4 นิยามศัพท์

จริยธรรม หมายถึง แบบแผนหรือหลักความประพฤติที่นักศึกษาพึงปฏิบัติ

ความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่นักศึกษามีความเข้าใจว่า การกระทำชนิดใดควรแก่การกระทำ และการกระทำชนิดใดควรแก่การละเว้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและหลักคำสอนของศาสนา

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่นักศึกษาใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเหตุผลที่ใช้ในการเลือกตัดสินใจกระทำ เกิดจากเหตุผลจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้น ๆ การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่า ผู้ที่มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ และในทำนองเดียวกัน ผู้ที่มีระดับจริยธรรมในระดับเดียวกันอาจมีการกระทำที่แตกต่างกันได้เช่นกัน ทั้งนี้เกิดจากแรงจูงใจของแต่ละบุคคล

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน

สาขาวิชาด้านธุรกิจ หมายถึง สาขาวิชาในคณะ/สาขาวิชาบริหารธุรกิจ ได้แก่ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัญชี การเงิน การตลาด การจัดการ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ ธุรกิจระหว่างประเทศ

สาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจ หมายถึง สาขาวิชาในคณะศิลปศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชาภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1) ศึกษาความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา 10 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความอดทน ความยุติธรรม ความอุตสาหะ การประหยัดและการออมทรัพย์ รวมทั้งการเคารพผู้อาวุโส

2) ศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา โดยดัดแปลงจากแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg' s theory of morality development) ซึ่งในแต่ละสถานการณ์ที่เป็นประเด็นปัญหาทางจริยธรรม (moral dilemma) นักศึกษาควรเลือกตัดสินใจทำอะไรหรือไม่ทำอะไร และในการตัดสินใจเลือกการกระทำนั้น ๆ มีเหตุผลอย่างไร ทั้งนี้โคลเบิร์กได้แบ่งประเภทของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 6 ขั้นตามลำดับจริยธรรม คือ

ขั้นที่ 1 มุ่งหลบหลีกมิให้ถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และชอบทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือกว่า

ขั้นที่ 2 เลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาสู่ตน ความสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 3 คล้อยตามคำชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน ทำให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับ

ขั้นที่ 4 ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม จึงถือเป็นหน้าที่ที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

ขั้นที่ 5 คำนึงถึงผลประโยชน์และความสำคัญของส่วนรวม เข้าใจในสิทธิของตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมความต้องการของตนเองโดยเห็นแก่ความสำคัญของส่วนรวมมากกว่า

ขั้นที่ 6 การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีลักษณะเป็นคุณธรรมสากลหรืออุดมคติ ถูกเป็นถูก ผิดเป็นผิด โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว การตัดสินใจล้วนมีจุดหมายปลายทางที่เป็นอุดมคติ

1.6 ข้อจำกัดของการวิจัย

ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล แบ่งออกได้เป็นหลายประเภท ได้แก่ ความรู้เชิงจริยธรรม ทัศนคติเชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ฯลฯ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาในด้านความรู้เชิงจริยธรรมและด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา เพื่อจะได้เป็นข้อมูลใช้วางแผนการปรับปรุงหลักสูตรในลักษณะต่อเนื่อง หาวิธีการสอนจริยธรรมและจัดกิจกรรมพร้อมสื่อการสอนที่สอดคล้องและเหมาะสม ในอันที่จะปลูกฝังและส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมแก่นักศึกษาตามเป้าหมายของการศึกษาของชาติให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 2
เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเสนอเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความรู้ความเข้าใจ และเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายด้านด้วยกัน ดังจะได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

2.1 จริยธรรม : ความหมายและขอบข่าย

2.2 บทบาทของหน่วยงานในการจัดจริยศึกษา

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 จริยธรรม : ความหมายและขอบข่าย

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความหมายและขอบข่ายของจริยธรรม พบว่า มีความหมายกว้างขวางรวมไปถึงลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้วย ดังนี้

2.1.1 ความหมายของจริยธรรม

"จริยธรรมของบุคคล" เกี่ยวข้องกับคำหลายคำ แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงกันและบ้างครั้งใช้ควบคู่หรือแทนกัน เช่น คำว่า *"จริยธรรม คุณธรรม ค่านิยม ศีลธรรม"* ซึ่งเป็นคำที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2535 : 214) ให้ความหมายของศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ดังนี้

จริยธรรม	มาจากคุณธรรม กับ จริยะ ซึ่งคุณธรรม คือสภาพคุณงามความดี ส่วนจริย คือ ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ รวมเป็นจริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม
จริยศาสตร์	ปรัชญาสาขาหนึ่งว่าด้วยความประพฤติและการครองชีวิตว่า อะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด หรืออะไรควร อะไรไม่ควร และคำว่า จริยศาสตร์นั้นตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า ethics
ศีลธรรม	ความประพฤติที่ดีที่ชอบ ธรรมในระดับศีล ศีลและธรรม

ในความหมายทางศัพท์ของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน จึงเป็นการให้ความหมายที่คล้ายคลึงกันว่า เป็นการประพฤติดีในกรอบของธรรม

พระราชวรมุนี ให้ความหมายของจริยธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมในพุทธศาสนาว่า หมายถึง มรรคแปด อันประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา (มาลี จุฑา, 2542 : 268) ดังนี้

ศีล ประกอบด้วย

1) สัมมาวาจา คือ มีวาจาชอบ เช่น พูดดี พูดไพเราะ พูดได้สาระ ไม่พูดพร่ำเพรื่อ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดหยาบคาย
2) สัมมากัมมันตะ คือ มีการกระทำชอบ เช่น วางตัวดี แต่งกายดี มีบุคลิกดี
3) สัมมาอาชีวะ คือ เลี้ยงชีพชอบ เช่น ประกอบอาชีพโดยสุจริต

สมาธิ ประกอบด้วย

1) สัมมาวายามะ คือ มีความเพียรพยายามชอบ เช่น พยายามตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรได้เป็นอย่างดี
2) สัมมาสติ คือ ตั้งสติชอบ เช่น เป็นบุคคลที่มีสติเสมอ
3) สัมมาสมาธิ คือ มีสมาธิดี เช่น เป็นบุคคลที่มีสมาธิดี

ปัญญา ประกอบด้วย

1) สัมมาทิฏฐิ คือ มีความคิดที่ดี เช่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2) สัมมาสังกัปปะ คือ มีความเข้าใจที่ดี เช่น ทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ให้ถูกต้องและสอดคล้องกับสังคม

สาโรช บัวศรี (2527 : 29) ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม ศีลธรรม และคุณธรรม โดยพิจารณาในแง่โครงสร้าง และสรุปว่าจริยธรรมมีโครงสร้างสำคัญอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1) ศีลธรรม (moral value) คือ สิ่งที่งดเว้นไม่ปฏิบัติ
2) คุณธรรม (ethical value) คือ สิ่งที่ควรปฏิบัติ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2520 : 6) ให้ทรรศนะว่า คนที่ประพฤติไม่ดีไม่ใช่คนไม่มีจริยธรรม โดยใช้เกณฑ์ตัดสินว่า คนที่ประพฤติในลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามจำกัด โดยผู้กระทำส่วนมากเองก็รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควรนั้น เป็นลักษณะของคนที่มีจริยธรรมไม่สูง ซึ่งไม่ได้หมายความว่าไม่มีจริยธรรม

วศิน อินทสระ (2542 : 2) ให้ความหมายของจริยศาสตร์ว่า หากแปลตามตัวอักษรสันสกฤต คือ ศาสตร์ที่ว่าด้วยความประพฤติ หรือศาสตร์แห่งความประพฤติ ข้อที่ควรประพฤติปฏิบัติ ตำราหรือวิชาว่าด้วยความประพฤติ หากแปลจากภาษาอังกฤษ คำว่า **ethics** คือ ศาสตร์ที่ว่าด้วยศีลธรรม จริยศาสตร์จึงถือว่าเป็นสาขาหนึ่งของปรัชญา บางคนเรียกว่า ปรัชญาศีลธรรม (moral philosophy)

วิทย์ วิศทเวทย์ (2532 : 9) มีความเห็นว่า จริยศาสตร์ เป็นการศึกษาคุณค่าทางจริยธรรม หรือศึกษาเกณฑ์การตัดสินทางจริยธรรม วิชาจริยศาสตร์ เป็นวิชาศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ทางด้านคุณค่า และคุณค่าที่กล่าวถึงเป็นคุณค่าทางจริยธรรม อันได้แก่ ความดี ความถูกต้อง จริยศาสตร์จึงพยายามหาคำตอบว่า สิ่งที่เรียกว่าดี ว่าถูกต้อง คืออะไร มีมาตรฐานหรือเกณฑ์อย่างไร และมักจะหยิบยกเอาปรัชญาของสำนักต่าง ๆ มาวิเคราะห์

อนึ่ง ได้มีการใช้ **ethics** ในด้านประยุกต์ เช่น ในการบริหารธุรกิจ business ethics จะใช้ ethics ในความหมายของจริยธรรม (จินตนา บุญบงการ 2547 : 24) ซึ่งเซอร์โต (Certo, 1994 : 68) ได้ระบุว่าในทางธุรกิจ จริยธรรม (ethics) อาจหมายถึงความสามารถที่จะสะท้อนถึงค่านิยม (values) ในกระบวนการตัดสินใจของบริษัท เพื่อกำหนดว่า ค่านิยมดังกล่าวและการตัดสินใจมีผลกระทบอย่างไรต่อกลุ่มต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ได้เสียกับบริษัท และเพื่อกำหนดว่าผู้บริหารจะนำผลกระทบดังกล่าวไปใช้ในการบริหารประจำวันอย่างไร ในอดีตผู้บริหารเห็นว่าการนำเอาจริยธรรมมาใช้ในการบริหาร จะทำให้การบริหารจัดการไม่มีความมั่นคง แต่ปัจจุบันฝ่ายบริหารยอมรับว่าจริยธรรมเป็นส่วนที่แยกไม่ออกจากการจัดการ

นอกจากนั้น ได้มีการใช้คำ จรรยาบรรณ ซึ่งตามรากศัพท์ หมายถึง หนังสือว่าด้วยความประพฤติ หรืออาจแปลได้ว่า ประมวลหลักของความประพฤติ จรรยาบรรณจึงเป็นข้อกำหนดทางจริยธรรมของวิชาชีพ เป็นข้อกำหนดทางศีลธรรมหรือจริยธรรมที่สมาชิกในกลุ่มวิชาชีพนั้น ๆ จัดทำขึ้น เช่น จรรยาบรรณของสมาคมจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย จรรยาบรรณของสมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทย เป็นต้น

จากความหมายที่ได้มีผู้ระบุไว้ข้างต้น แม้จะใช้สำนวนภาษาต่างกัน แต่มีประเด็นที่เหมือนกันที่พอจะกล่าวได้ว่า จริยธรรม คือ ข้อประพฤติปฏิบัติ หรือหลักความประพฤติที่ดีงามที่เหมาะสม ที่มีคุณธรรม และถูกต้องตามศีลธรรม

2.1.2 ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล

ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล แบ่งออกได้เป็นหลายประเภทด้วยกัน ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ การใช้เหตุผล และพฤติกรรมต่าง ๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524 : 2-3) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ว่า การกระทำชนิดใดควรแก่การกระทำ และการกระทำชนิดใดควรแก่การละเว้น ซึ่งความรู้เชิงจริยธรรมจะเกิดขึ้นกับบุคคลใด ขึ้นอยู่กับอายุ การศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและหลักคำสอนทางศาสนา ซึ่งเด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด และช่วงอายุตั้งแต่ 2-10 ปี เด็กจะได้รับการปลูกฝังความรู้เหล่านี้เป็นพิเศษ การค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับความรู้เชิงจริยธรรมให้ผลที่เป็น

รายละเอียดเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ยากต่อการนำไปใช้ทำนายพฤติกรรม เพราะความรู้ของบุคคลเป็นเพียงสาเหตุเดียวในหลาย ๆ สาเหตุของพฤติกรรมของบุคคลนั้น

2. ทัศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่า ตนเองชอบหรือไม่ชอบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้น ๆ เพียงใด ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น ๆ แต่สำหรับคนบางคนในสถานการณ์ปกติ อาจมีทัศนคติต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงพฤติกรรมของบุคคล เพราะทัศนคตินั้นเป็นการรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน ดังนั้นทัศนคติเชิงจริยธรรมจึงมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ สามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว และทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลในเวลาหนึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลการเลือกที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจกระทำ เกิดจากเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้น ๆ การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่า ผู้ที่มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกัน อาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ และในทำนองเดียวกัน ผู้ที่มีจริยธรรมในระดับเดียวกัน อาจมีการกระทำที่แตกต่างกันได้เช่นกัน ทั้งนี้เกิดจากแรงจูงใจของแต่ละบุคคล นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมคือ พีอาเจท์ (Piaget, 1932) และ โคลเบิร์ก (Kohlberg, 1969) ได้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล เป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการด้านจริยธรรมของบุคคลนั้น ๆ ด้วย นอกจากนี้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลด้วย

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่สังคมพึงพอใจ หรือละเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ หรือค่านิยมในสังคมนั้น ลักษณะของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่กระทำแล้วสังคมเห็นชอบ ได้แก่ การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือ รู้จักแบ่งปันกัน ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่กระทำแล้วสังคมไม่ยอมรับและไม่เห็นด้วย ได้แก่ พฤติกรรมที่เกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ เห็นแก่ตัว ความไม่ยุติธรรม เหล่านี้ เป็นต้น การกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมาก เพราะการกระทำในด้านดีและไม่ดีของบุคคลนั้นส่งผลโดยตรงต่อความสงบสุขของส่วนรวม

2.1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

โดยทั่วไปจริยธรรมของบุคคลมีต้นเหตุมาจากอิทธิพลของสังคมมากกว่าอิทธิพลของพันธุกรรม เพราะคนในแต่ละสังคมจะต้องเรียนรู้และยอมรับจริยประเพณีในสังคมของตน ซึ่งแตกต่างจากจริยประเพณีของสังคมอื่นไม่มากก็น้อย ดังนั้นสังคมจึงเป็นแหล่งกำเนิดจริยธรรมของ

คนเป็นสำคัญ นอกเหนือจากความคิดหรือทฤษฎีดังกล่าว ยังมีแนวคิดอื่น ๆ อีกที่เกี่ยวกับต้นกำเนิดและพัฒนาการทางจริยธรรม ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการของลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524 : 5-9) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการทางจริยธรรม เป็นทฤษฎีที่เกิดจากแนวคิดและประสบการณ์ของนักสังคมวิทยา (Wright, 1975) ที่เชื่อว่าสังคมมีส่วนในการหล่อหลอมบุคคลให้มีลักษณะแตกต่างกัน ตามแต่ว่าเขาเหล่านั้นจะอยู่ในสังคมกลุ่มใด เด็กเล็ก ๆ จะเรียนรู้ว่าสิ่งใดดีสิ่งใดชั่วจากผู้ใกล้ชิด เด็กจะใช้วิธีการเลียนแบบผู้มีอำนาจ และผู้ที่ตนรัก จนในที่สุดเด็กจะรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติโดยอัตโนมัติ ดังนั้นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กเป็นผู้มีจริยธรรม เด็กก็จะเลียนแบบและพร้อมที่จะเป็นผู้มีจริยธรรมด้วย การปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กจึงเริ่มตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน สังคมรอบตัว รวมทั้งสิ่งแวดล้อม แม้ว่านักทฤษฎีบางส่วนจะมีความเห็นว่าจริยธรรมของบุคคลถูกปลูกฝังตั้งแต่เด็ก แต่ยังมีนักทฤษฎีบางคนมีความคิดว่า การผันแปรของสังคมและสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตมีอิทธิพลทำให้จริยธรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงได้ในวัยผู้ใหญ่ แต่ก็ไม่ได้มีผลกระทบต่อบุคคลรุนแรงกว่าหรือมีผลคงทนถาวรกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวัยทารกและวัยเด็กเล็ก

2. ทฤษฎีพัฒนาการของลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม เป็นทฤษฎีที่มีแนวคิดว่าจิตลักษณะที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล คือ สติปัญญา การรู้ การคิด อารมณ์ สังคม บุคลิกภาพ และความสามารถในการหยั่งรู้บทบาทของผู้อื่น จิตลักษณะที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ เป็นลักษณะที่บุคคลสามารถพัฒนาจากขั้นต่ำสุดไปยังขั้นสูงได้ (Kohlberg, 1976) (ดังจะได้กล่าวต่อไป)

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ถือว่าจริยธรรมเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์สำหรับประเมินความถูกผิดของพฤติกรรม (Bandura, 1977) กฎเกณฑ์เหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้ในการอธิบายต้นกำเนิดและการเปลี่ยนแปลงของจริยธรรม ทฤษฎีดังกล่าวจะใช้การเรียนรู้โดยบังเอิญและการเลียนแบบเป็นสำคัญ เพราะจะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แปลกใหม่หรือแตกต่างไปจากเดิมได้โดยง่าย โดยให้ความสำคัญแก่ลักษณะของสถานการณ์ ซึ่งจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมซ้ำ ๆ จนกลายเป็นลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นไปในที่สุด และสิ่งที่เป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ คือ ความหวัง ความพอใจ และการหลบหลีกความทุกข์ การเลียนแบบลักษณะและการกระทำของบุคคลอื่นเป็นบ่อเกิดของการยอมรับลักษณะทั้งที่ดีและไม่ดีจากบุคคลอื่นได้อย่างง่ายดาย และเกิดได้อย่างกว้างขวางในสถานการณ์ทั่วไป ตั้งแต่เด็กเลียนแบบมารดาของตน ไปจนถึงการที่วัยรุ่นเลียนแบบดาราภาพยนตร์ เป็นต้น และในปัจจุบันการเลียนแบบก็ยังมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากบทบาทของสื่อมวลชนมีหลากหลาย

จากแนวคิดของทฤษฎีข้างต้น จะเห็นได้ว่า แม้แต่ละทฤษฎีจะอธิบายถึงแหล่งกำเนิดและพัฒนาการของจริยธรรมบนความเชื่อพื้นฐานที่แตกต่างกันไป แต่ก็มีลักษณะที่ไม่ขัดแย้งกัน เพราะ

มุ่งอธิบายจิตลักษณะเชิงจริยธรรมชนิดใดชนิดหนึ่ง นั่นคือ ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการทางจริยธรรมมีบทบาทในการอธิบายทัศนคติเชิงจริยธรรม ส่วนทฤษฎีพัฒนาการของลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม มีบทบาทโดยตรงในการอธิบายพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและการตัดสินเชิงจริยธรรม และสำหรับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมจะใช้ในการอธิบายการเกิดและการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

2.1.4 ทฤษฎีพัฒนาการของลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม

นักทฤษฎีจริยธรรม 2 ท่าน ที่มีชื่อเสียง คือ พีอาเจท์ และโคลเบิร์ก มีความเชื่อว่าบุคคลมีความพร้อมที่จะพัฒนาความเจริญทางจิตใจแฝงอยู่ตั้งแต่แรกเกิด เมื่อเติบโตขึ้นลักษณะทางจริยธรรมก็จะเริ่มแสดงตัวเด่นชัดขึ้น และเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีทางที่กำหนดไว้แต่เดิม โดยสภาวะแวดล้อมของแต่ละคนซึ่งจะมีอิทธิพลในการระงับ หรือเร่งรัดพัฒนาการทางจริยธรรมได้

พีอาเจท์และโคลเบิร์ก เชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลมีแนวทางและขั้นตอนการพัฒนาที่เป็นสากล เพราะความแตกต่างของพัฒนาการทางจริยธรรมของคนในสังคมเดียวกันย่อมคล้ายคลึงกับความแตกต่างของพัฒนาการทางจริยธรรมของคนต่างสังคมด้วย ซึ่งแต่ละทฤษฎีมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของพีอาเจท์

พีอาเจท์เป็นผู้ริเริ่มความคิดว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่รับรู้กฎเกณฑ์ของสังคม ด้วยเหตุดังกล่าว พัฒนาการทางสังคมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาด้วย พัฒนาการทางสติปัญญาจะเกิดขึ้นเป็นลำดับตามอายุ จากขั้นที่ใช้ภาษาไม่ได้จนถึงขั้นที่สามารถคิดอย่างมีเหตุผล มีหลักการและเป็นนามธรรมได้ ซึ่งจริยธรรมในเด็กนั้นจะแฝงด้วยการเล่น เริ่มตั้งแต่การไม่รู้กฎเกณฑ์ ใช้ตนเองเป็นศูนย์กลาง มุ่งชัยชนะ จนเมื่อเติบโตขึ้น เด็กจะรู้จักการเล่นกับผู้อื่น ให้ความร่วมมือกับผู้ร่วมเล่น และสามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ด้วยความรู้สึกแห่งการรับผิดชอบ พีอาเจท์พบว่า เด็กจะพัฒนาทางสติปัญญาได้ถึงขั้นสูงสุด เมื่ออายุประมาณ 8-10 ปี ฉะนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก จึงบรรลุขั้นสูงสุดได้เมื่ออายุประมาณ 8 ถึง 10 ปี เช่นกัน พีอาเจท์แบ่งขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลเป็น 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นก่อนจริยธรรม (pre-moral stage or blind obedience stage) ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี ในขั้นนี้เด็กจะปฏิบัติตามคำสั่ง เชื่อฟังคำสั่ง โดยเฉพาะของพ่อแม่ อย่างไม่มีข้อโต้แย้ง และยังทำตามผู้อื่นอีกด้วย

ขั้นยึดถือคำสั่ง (heteronomous stage or interpretation of mind stage) พบในเด็กอายุระหว่าง 4-8 ปี ในขั้นนี้เด็กจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ และจะปฏิบัติตามคำสั่ง เพราะกลัวถูกลงโทษ

ขั้นยึดหลักแห่งตน (autonomous stage or interpretation of act stage) พบในเด็กอายุระหว่าง 8-12 ปี ในขั้นนี้เด็กจะมีการพัฒนาจริยธรรมเป็นของตนเอง จะมีความรับผิดชอบในพฤติกรรมต่างๆ ของตน และจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์โดยมุ่งหวังการได้รับรางวัล หรือสิ่งตอบแทน (มาลี จุฑา, 2542 : 264-265)

2. **ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก** โคลเบิร์กได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของพีอาเจท์ และพบความจริงว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นมิได้บรรลุจุดสมบูรณ์ในบุคคลอายุ 10 ปี เป็นส่วนมาก แต่บุคคลในสภาพปกติ จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอน จากอายุ 11 ปีถึง 25 ปี โคลเบิร์กมีความคิดว่า ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลนั้นจะต้องประกอบด้วยสิ่งสำคัญด้านต่างๆ คือ ความรู้เชิงจริยธรรม ทัศนคติเชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ความรู้เชิงจริยธรรมนั้น ส่วนใหญ่เด็กจะมีอยู่แล้วภายในปีแรกที่เข้าโรงเรียน ซึ่งพัฒนาการด้านนี้ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้น โดยรวมจะขึ้นอยู่กับลักษณะของสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการศึกษาพัฒนาการเชิงจริยธรรม จึงเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะบุคคลจะต้องตัดสินใจเลือกในการที่จะกระทำหรือไม่กระทำในแต่ละสถานการณ์นั้น ๆ โคลเบิร์กเห็นว่า การใช้เหตุผลเพื่อตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ต่างๆ ขึ้นอยู่กับความเจริญทางด้านจิตใจของแต่ละบุคคลอย่างเป็นระบบแบบแผน และการใช้เหตุผลยังอาจทำให้เข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ ได้ด้วย อีกทั้งยังสามารถทำให้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเขาในสถานการณ์อื่นๆ ได้ เขาเชื่อว่า ผู้ที่มีวุฒิภาวะเชิงจริยธรรมจะสามารถแสดงออกซึ่งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเด่นชัด และเหตุผลเชิงจริยธรรมก็ไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งด้วย เพราะเหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ใช่เป็นการประเมินค่าของการกระทำว่าดีหรือชั่ว หากแต่เป็นเรื่องของการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งๆ ขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุด จะมีลักษณะเป็นเหตุผลสากล โดยมีรากฐานมาจากความมีหลักการไม่เข้าข้างตนเองและมีลักษณะเป็นอุดมคติ

โคลเบิร์กได้กำหนดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ออกเป็น 3 ระดับ รวม 6 ขั้น ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กวัยรุ่น และผู้ใหญ่ โดยวิเคราะห์จากการใช้เหตุผลในการเลือกตัดสินใจกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งทางจริยธรรม (moral dilemma) ระหว่างความต้องการส่วนตัวกับกฎเกณฑ์ของกลุ่มบุคคลหรือสังคม ด้วยเหตุผลดังกล่าว โคลเบิร์กจึงแบ่งประเภทของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามลำดับอายุของผู้ใช้เหตุผลนั้นๆ ออกเป็น 3 ระดับ ภายในแต่ละระดับยังแบ่งพัฒนาการออกเป็น 2 ขั้น รวมเป็น 6 ขั้น ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์บังคับ (pre-conventional level) เป็นระดับของการตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้อื่น โดยมีระดับพัฒนาการเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 เป็นการมุ่งเน้นที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และชอบทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้มีอำนาจทางกายเหนือกว่า

ขั้นที่ 2 เป็นขั้นของการเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาสู่ตนเอง ความสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน กระทำโต้ตอบกัน คือ เมื่อทำมาต้องทำคืน หรือเมื่อให้มาก็ต้องให้ด้วย

ระดับที่ 2 ระดับกฎเกณฑ์สังคม (conventional level) เป็นการทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน หรือกระทำตามกฎหมายและหลักคำสอนของศาสนา ผู้ที่มีจริยธรรมในระดับ 2 นี้ ให้ความสำคัญต่อการควบคุมจากภายนอก รู้จักที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา และมีความสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้ ในระดับนี้แบ่งพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 เป็นลักษณะของบุคคลที่ยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน พฤติกรรมที่ดีตามทัศนะคติของเด็กขั้นนี้ คือ การทำให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับ ทำตนให้ผู้อื่นรักหรือมองเห็นว่าน่ารัก

ขั้นที่ 4 เป็นผู้ที่มีความรู้ ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม จึงถือว่าตนมีหน้าที่ที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมได้กำหนดไว้

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (post-conventional level) เป็นระดับที่ตัดสินข้อขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำข้อขัดแย้งมาคิดตรึกตรองชั่งใจด้วยตนเอง แล้วตัดสินไปตามความคิดเห็นของตน ในระดับนี้แบ่งการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 เป็นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์และความสำคัญของส่วนรวมหรือคนหมู่มาก เข้าใจในสิทธิของตนเองและผู้อื่น เป็นผู้ที่สามารถควบคุมความต้องการของตนเอง โดยเห็นแก่ความสำคัญของส่วนรวมมากกว่า

ขั้นที่ 6 เป็นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุด มีลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เป็นคุณธรรมสากล มีลักษณะเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ ถูกเป็นถูก ผิดเป็นผิด โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว การตัดสินใจในการเลือกกระทำล้วนมีจุดหมายปลายทางอันเป็นอุดมคติ มีหลักธรรมประจำใจของตน จริยธรรมขั้นนี้จะเกิดอย่างสมบูรณ์ในผู้ใหญ่ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524 : 29-30; พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ ใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และประนอม คำดี, บรรณาธิการ, 2534 : 119-120)

สรุปแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ (อายุ 2-7 ปี) ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (อายุ 7-10 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์บังคับ (อายุ 2-10 ปี)
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น (อายุ 10-13 ปี) ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของของสังคม (อายุ 13-16 ปี)	2. ระดับกฎเกณฑ์สังคม (อายุ 10-16 ปี)
ขั้นที่ 5 หลักการมีเหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม (อายุ 16 ปีขึ้นไป) ขั้นที่ 6 หลักการยึดถือคุณธรรมสากล (วัยผู้ใหญ่)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (อายุ 16 ปีขึ้นไป)

พัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นตอนนี้ โคลเบิร์กเห็นว่า คนแต่ละคนในแต่ละขั้นตอนจะมีลักษณะคงเส้นคงวาในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เมื่อคนผู้นั้นบรรลุวุฒิภาวะทางจริยธรรมในระดับหนึ่งแล้ว เขาก็จะเลื่อนจากขั้นตอนที่ต่ำกว่าไปขั้นตอนที่อยู่สูงกว่า และชอบขั้นตอนใหม่มากกว่าขั้นที่ผ่านไป โดยทั่วไปพวกเขาจะไม่เข้าใจจริยธรรมที่อยู่ในขั้นตอนที่สูงกว่าขั้นที่พวกเขาอยู่ในวุฒิภาวะที่บรรลุนั้น ขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้จะตายตัวและจะไม่สามารถข้ามขั้นตอนได้ ดังเช่นจากขั้นที่ 1 ต้องไปขั้นที่ 2 ไม่สามารถข้ามไปขั้นที่ 3 โดยไม่ผ่านขั้นที่ 2 ได้ นอกจากนี้พัฒนาการทางจริยธรรมของคน ไม่จำเป็นต้องพัฒนาไปถึงขั้นสูงสุด อาจหยุดชะงักในขั้นใดก็ได้ ซึ่งพบว่าผู้ใหญ่ส่วนมากจะมีพัฒนาการถึงขั้นที่ 4 เท่านั้น ทั้งนี้พัฒนาการทางจริยธรรมจะสัมพันธ์กับอายุ และมักถูกกำหนดด้วยพัฒนาการทางการรับรู้และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (ชัชชัย คุ้มทวีพร, 2540 : 212-213)

จากการที่ทฤษฎีของโคลเบิร์ก เป็นทฤษฎีที่มีประโยชน์ในการเข้าใจพัฒนาการทางจริยธรรมได้ลึกซึ้งที่สุดในปัจจุบัน และพิสูจน์ความเป็นสากลของทฤษฎีแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล ซึ่งเป็นเรื่องที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล อันเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น ๆ และ

จากการศึกษาค้นคว้าของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2520) ซึ่งได้ศึกษา *"จริยธรรมของเยาวชนไทย"* อย่างกว้างขวาง ผลการศึกษาสอดคล้องกับทฤษฎีของโคลเบิร์ก ซึ่งพบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลได้ กล่าวคือ คนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง จะมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอันแสดงถึงความมีจริยธรรมสูงมากกว่าผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ อย่างเชื่อมั่นได้ และจิตลักษณะอื่นร่วมกับเหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถทำนายพฤติกรรมได้แม่นยำยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้การวิจัยเรื่อง *"การศึกษาความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี"* จึงใช้แนวคิดจากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์กเป็นหลัก จัดสร้างเครื่องมือวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ที่ใช้วิธีการเลือกยอมรับเหตุผลประเภทต่าง ๆ ของบุคคลเป็นเกณฑ์ นอกเหนือจากสร้างเครื่องมือวัดความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรม ที่บุคคลมีความรู้ว่าการกระทำชนิดใดควรแก่การกระทำ และการกระทำชนิดใดควรแก่การละเว้น ซึ่งจะทำให้ทราบลักษณะจริยธรรมของบุคคลโดยรวม และจะได้นำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ต่อไป

2.2 บทบาทของหน่วยงานในการจัดจริยศึกษา

การศึกษามี 4 ประเภท คือ พุทธิศึกษา : วิชาความรู้ พลศึกษา : ร่างกายสมบูรณ์ หัตถศึกษา : ความถนัดในการใช้มือ และจริยศึกษา : ความประพฤติดี มีมารยาท สุภาพเรียบร้อย ในด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับจริยศึกษา มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้ระดมสรรพกำลังและความคิด เพื่อหาแนวทางการพัฒนาจริยธรรมให้เกิดผลสมบูรณ์ตามสภาพของสังคมไทย ซึ่งดำเนินการติดต่อมาเป็นลำดับ จนกระทั่งก้าวไปสู่การทดลอง การวิจัย การปฏิบัติจริง ตลอดจนการสนับสนุนของหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547 : 863, 908-912)

2.2.1 บทบาทของหน่วยงานของรัฐในการจัดจริยศึกษา

1. บทบาทในด้านนโยบาย

ได้มีการยกระดับความสำคัญของการจัดจริยศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ดังนี้

1) พ.ศ. 2521 กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายจัดจริยศึกษาขึ้น โดยให้มีการเร่งรัดการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนักศึกษาทุกระดับ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรเน้นพัฒนาเยาวชน

2) พ.ศ. 2525 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตั้งคณะทำงานวางแผนพัฒนาจริยศึกษา เพื่อรวบรวมงานและวางแผนดำเนินงานร่วมกัน ในอันที่จะให้กิจกรรมงานด้านจริยศึกษาพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนนักศึกษาอย่างแท้จริง แผนงานนี้ได้ประกาศใช้ควบคู่ไปกับแผนพัฒนาการศึกษาในปี 2527 ซึ่งประกอบด้วยแผนงานวิจัย แผนงานอบรม แผนงานพัฒนา แผนงานผลิตเอกสารและสื่อการเรียนการสอน มุ่งเน้นเพื่อเพิ่มพูนองค์ประกอบที่จะช่วยแก้ปัญหา 2 ประการ คือ 1) ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างแก่นักเรียนในทุก ๆ ระดับ และ 2) ให้ครูมีความสามารถในการสอน พัฒนาจริยธรรมของผู้เรียน รู้จักเทคนิคในการสอนแบบต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการประเมินที่ตรงตามระดับพัฒนาการทางจริยธรรม

3) พ.ศ. 2527 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศเรื่องแผนพัฒนาจริยศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนางานด้านการจริยศึกษา เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติและการพัฒนาคุณธรรมของสังคม รวมทั้งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ทั้งได้จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการขึ้นคณะหนึ่ง ซึ่งมีรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาจริยศึกษาขึ้น ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทาง มาตรการ และงาน /โครงการ ที่จะดำเนินการในการพัฒนาจริยศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้แผนนี้ เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2527

2. บทบาทในด้านการประชุม อบรม และสัมมนา

ได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรม ดังนี้

1) คณะกรรมการฝ่ายสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จัดสัมมนาระดับชาติ เรื่อง *"ปรัชญาชีวิตของคนไทย"* ทำให้ได้ข้อสรุปว่า ปรัชญาชีวิตของคนไทยเป็นระบบการรับรู้ ขาดหลักเกณฑ์ที่จะคัดเลือกดัดแปลงให้เหมาะสมกับสังคมไทย

2) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดประชุมทางวิชาการ เรื่อง *"ศีลธรรมกับศาสนาของโลก"* ได้ข้อสรุปว่า ควรเน้นคุณธรรมที่เหมาะสม เช่น การทำงานหรือทำหน้าที่โดยอาศัยหลักคำสอนของศาสนา และพิจารณาข้อบกพร่องของระบบคำสอนที่ปรากฏเชิงจริยธรรม เพื่อความเข้าใจต่อกัน

3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จัดสัมมนาเรื่อง *"จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน"* ผลสัมมนาทำให้ได้ความหมายของจริยธรรม คือ แนวทางประพฤติและการปฏิบัติ เพื่อการบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าพึงประสงค์ และรากฐานของจริยธรรม ได้แก่ 1)

ขนบธรรมเนียมประเพณี 2) ศาสนา 3) ปรัชญา นอกจากนี้ ยังได้รูปแบบของจริยธรรม ซึ่งมีมากมายและแตกต่างกันแต่ละบุคคลและอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม มีการแปรเปลี่ยนตามสภาพของสังคมและธรรมชาติ ผลของการสัมมนายังได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาจริยธรรมไว้ด้วย คือ ศึกษารวบรวมคุณค่าที่พึงประสงค์ จัดเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์สภาพปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อวิเคราะห์เทียบเคียงกับคำสอนทางศาสนา เพื่อหาแก่นรวมและสังเคราะห์ขึ้นเป็นระบบจริยธรรมใหม่ที่เหมาะสม แล้วนำมาใช้พัฒนาบุคคลบนรากฐานที่มีอยู่เดิม

4) กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดโครงการสัมมนาอาจารย์เพื่อพัฒนาจริยศึกษาของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ได้ผลสรุป คือ

(1) พฤติกรรมทางจริยศึกษาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน แบ่งเป็น ปัญหาจากผู้เรียน ได้แก่ กิริยามารยาทขณะอยู่ในห้องเรียน การพูด การแต่งกาย ปัญหาเกี่ยวกับผู้สอนควรเป็นตัวอย่างที่ดี ทุกคนควรร่วมมือและยอมรับร่วมกัน

(2) สภาพแวดล้อมในวิทยาลัยที่มีผลต่อจริยธรรม ได้แก่ บุคลากร ซึ่งก็คือ ผู้บริหาร อาจารย์ ภารโรง และนักศึกษา

(3) แนวทางเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ จัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อการศึกษาวิชาจริยศึกษาโดยเฉพาะ มีการวางแผนการจัดกิจกรรมประจำปี มีอาจารย์คอยควบคุมดูแล จัดโครงการอบรมจริยธรรมให้กับบุคลากร ผู้บริหาร และหาแนวทางเสริมสร้างจริยธรรมในวิทยาลัยครู

(4) กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดอบรมครูจริยศึกษาทุกระดับ ทุกสังกัด ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และได้ทำติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ การอบรมเน้นวิธีสอนจริยศึกษาเป็นสำคัญ และยังได้อบรมครูผู้สอนทั่วไป และผู้บริหารการศึกษาอีกด้วย

(5) กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยศึกษา เรื่อง *"แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย"* ได้ประมวลความรู้ ความคิด จากพื้นฐานของปรัชญา ศาสนา และวัฒนธรรมในสังคมไทย ผลของการประชุมทำให้ได้จริยธรรมหลัก 8 ประการ คือ 1) การใฝ่สัจธรรม 2) การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา 3) เมตตา – กรุณา 4) สติ – สัมปชัญญะ 5) หิริ – โอตตัปปะ 6) ความซื่อสัตย์สุจริต 7) ความขยันหมั่นเพียร และ 8) ความไม่ประมาท จริยธรรมหลัก 8 ประการนี้ สามารถจำแนกพฤติกรรมออกเป็นระดับต่าง ๆ จากต่ำไปหาสูงได้ 4 ระดับ คือ 1) ระดับที่มีผลต่อตนเอง 2) ระดับที่มีผลต่อหมู่คณะเล็ก ๆ เช่น เพื่อน ครอบครัว 3) ระดับที่มีผลต่อหมู่คณะส่วนใหญ่ เช่น ชุมชน ประเทศชาติ และ 4) ระดับที่เป็นอุดมการณ์ ทำความดีเพื่อความดี ซึ่งจากการประชุมทางวิชาการนี้ ได้นำผลไปเป็นข้อเสนอในการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การสร้างสื่อการเรียน และการทดลองวิจัยต่อไป

3. บทบาทในด้านปฏิบัติ

ได้มีการดำเนินการตามนโยบาย ดังนี้

1) การจัดทำหนังสือคู่มือการสอนจริยศึกษา กรมการศาสนาได้จัดพิมพ์เผยแพร่ มีการกำหนดคุณลักษณะของคนไทย เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาคนไทยไว้ 10 ประการ คือ (1) มีระเบียบวินัย (2) มีความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม (3) ขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาชีพ (4) สำนึกในหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ (5) รู้จักคิดริเริ่ม วิจารณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (6) กระตือรือร้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (7) มีพลานามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ (8) รู้จักพึ่งตนเอง และมีอุดมคติ (9) มีความภาคภูมิ รู้จักทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรของชาติ และ (10) มีความเสียสละ เมตตาอารี กตัญญูกตเวที กล้าหาญ และสามัคคีกัน

2) กรมวิชาการได้เสนอแนะวิธีการจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับจริยธรรม โดยแบ่งเป็นศีล สมาธิ และปัญญา ให้มีการจัดเป็นอัตราส่วน ดังนี้

(1) ในระดับประถมศึกษา อัตราส่วน 60 : 25 : 15

(2) ในระดับมัธยมศึกษา อัตราส่วน 20 : 60 : 20

(3) ในระดับวิทยาลัยหรือชั้นสูงกว่ามัธยมศึกษา อัตราส่วน 15 : 25 : 60

3) จากผลการประชุมทางวิชาการของกรมวิชาการ มีโครงการวิจัยต่อเนื่อง 3 โครงการ คือ

(1) โครงการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินคุณสมบัติจริยธรรมหลัก 8 ประการ

(2) การศึกษาเกณฑ์ปกติของพัฒนาการด้านจริยธรรมของเด็กไทย มีข้อมูลพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาจริยธรรมได้เป็นอย่างดี

(3) โครงการทดลองหารูปแบบที่มีประสิทธิผลต่อการเรียนการสอนจริยธรรม มีการทดลองวิธีสอน 2 แบบ คือ แบบวิธีปรับพฤติกรรม และวิธีสร้างเสริมเจตคติ ด้วยกระบวนการกลุ่ม ซึ่งพบว่า วิธีสอนทั้ง 2 แบบ มีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน และครูผู้สอนที่ร่วมในโครงการทดลองให้ความเห็นชอบว่าสามารถนำไปใช้ได้โดยทั่วไป

4) กรมวิชาการได้ปรับปรุงหลักสูตรหมวดสังคมศึกษาให้มีการสอนพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังและกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยปรับจุดประสงค์กลุ่มวิชาสังคมศึกษา และจุดประสงค์รายวิชาต่าง ๆ

5) ส่งเสริมโครงการเพื่อการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน มีการทดลองสอนโดยใช้คู่มือครูของกรมสามัญศึกษา และการรณรงค์เรื่องวินัยของนักเรียนทั่วประเทศของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ขยายการจัดทำคู่มือครูและการใช้ในโรงเรียนครอบคลุมทุกเขตการศึกษา

2.2.2 บทบาทของหน่วยงานของเอกชนในการจัดจริยศึกษา

โดยทั่วไปหน่วยงานของเอกชนดำเนินกิจการโดยอิสระ ทั้งด้านเงินทุน งบประมาณในการดำเนินการ และเรื่องต่าง ๆ ตามความสนใจขององค์กรนั้น ๆ เป็นสำคัญ โดยเน้นเรื่องที่อยู่ในความสนใจตามเหตุการณ์ของยุคสมัยนั้น ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับจริยศึกษาขึ้น จึงทำให้องค์กรต่าง ๆ ก่อตั้งขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่น่าสนใจมีดังนี้

1. พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความมุ่งหมายที่จะเผยแผ่ธรรมะให้ถูกต้อง เพื่อชักนำให้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงหลักธรรม ได้จัดบรรยายให้ความรู้เบื้องต้นของชาวพุทธทั่วไป และจัดสัมมนาวิทยากรและผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงาน ตามแผนการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธสมาคมมีแนวทางการดำเนินงานสอดคล้องกัน

2. มูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ มีความสนใจจริยศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ จัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับศีลธรรมเพื่อความอยู่รอดของชาติ ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ ได้รับความรู้ความเข้าใจและซาบซึ้งในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแนวทางในการอบรมนักเรียนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเชิงจริยธรรมที่น่าสนใจ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศมีดังนี้

2.3. 1 งานวิจัยในประเทศ

ดนัย จารุประสิทธิ์ (2533) ศึกษาทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษา ในกลุ่มวิทยาลัยพลศึกษาภาคใต้ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเสียสละและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ของนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษาในวิทยาลัยพลศึกษาภาคใต้ คือ วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดยะลา จังหวัดชุมพร จังหวัดกระบี่ และจังหวัดตรัง จำนวนทั้งสิ้น 288 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นและแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสำรวจ

มาตราส่วนประมาณค่าทัศนคติเชิงจริยธรรมทั้ง 3 ด้าน จำนวน 55 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งแบบเท่ากับ .915 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การทดสอบความแตกต่างโดยใช้ t–test ผลการศึกษา พบว่า

1. ระดับทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษา จำแนกตามตัวแปร เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นนักกีฬา มีดังนี้ 1) ทัศนคติเชิงจริยธรรม นักศึกษาชายอยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาหญิงอยู่ในระดับสูง นักศึกษาชั้นปีที่ 1 อยู่ในระดับสูง นักศึกษาชั้นปีที่ 2 อยู่ในระดับปานกลาง 2) นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีทัศนคติเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับสูง นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีทัศนคติเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง และ 3) นักศึกษาที่เป็นนักกีฬามีทัศนคติเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษาที่ไม่เป็นนักกีฬามีทัศนคติเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับสูง

2. เปรียบเทียบทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษา จำแนกตามตัวแปร เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นนักกีฬา พบว่า มีทัศนคติเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ทัศนคติเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเสียสละและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านความเสียสละและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์กันในทางลบที่ระดับนัยสำคัญ .05

เสฐียรพงษ์ วรรณปก และคณะ (2534) ศึกษาเรื่อง แนวโน้มด้านจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และการดำรงชีวิตของนักเรียนตำรวจภูธร 7 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวโน้มด้านจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และการดำรงชีวิตของนักเรียนพลตำรวจ ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มดังกล่าว เพื่อแสวงหาแนวทางในการเสนอแนะหลักสูตรจริยธรรมตำรวจของกรมตำรวจให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กลุ่มประชากร ได้แก่ นักเรียนพลตำรวจภูธร 7 จำนวน 6 กองร้อย ๆ ละ 115 นาย รวม 690 นาย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานั้น ได้ศึกษาและสร้างแบบทดสอบโดยการสร้างสถานการณ์วัดระดับคุณธรรม ซึ่งดัดแปลงมาจากทฤษฎีของพีอาเจท์และโคลเบิร์ก สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) เกี่ยวกับภูมิหลังและสถานภาพของนักเรียนพลตำรวจภูธร 7 พบว่า นักเรียนพลตำรวจภูธร 7 มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตภูมิภาคตะวันตกมากที่สุด ส่วนใหญ่อยู่ในชนบท มีอายุเฉลี่ยในวัย 22 ปี วุฒิการศึกษาในการสมัครเข้ามาศึกษาสูงกว่าที่กำหนด โดยเฉพาะผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีมากถึง 56.6% แรงดลใจที่เลือกเข้ามาศึกษาในโรงเรียนตำรวจภูธร 7 ที่เด่นชัดคือ จบแล้วมีงานทำทันที และเพื่อเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูล 2) เกี่ยวกับการเรียนวิชาจริยธรรมตำรวจ

นักเรียนตำรวจส่วนใหญ่ชอบเรียนวิชานี้ เพราะผู้สอนชี้ประเด็นเข้าใจง่าย ไม่ต้องท่องจำ ทั้งได้ประโยชน์ในการพัฒนาบุคลิกภาพ และเกิดความสงบทางจิตใจได้ด้วย และ 3) ระดับจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และการดำรงชีวิต โดยวัดจากคุณธรรม 10 ประการ พบว่า คุณธรรมทั้งหมดอยู่ในระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ เนื่องจากเป็นหน้าที่ทางสังคม 5 คุณธรรม และระดับคุณธรรมที่มีวิจารณญาณเป็นของตนเอง 5 คุณธรรม โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ คือ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความประหยัด ความเสียสละ ความอุตสาหะ ความมีเหตุผล ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความสามัคคี และความยุติธรรม

อาภา โลจายะ (2535) วิจัยเรื่อง พฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลสภากาชาดไทยตามความคิดเห็นของผู้บริหารพยาบาลและอาจารย์พยาบาล ซึ่งมี 9 ด้าน คือ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความสุภาพอ่อนโยน ความเคารพในความเป็นมนุษย์ ความอดทน ความร่วมมือ ความรู้รักสามัคคีและความเสียสละ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารพยาบาล จำนวน 150 คน และอาจารย์พยาบาล จำนวน 100 คน ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารพยาบาลมีความเห็นว่า พฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความสุภาพอ่อนโยน อยู่ในระดับมาก แต่ด้านความร่วมมือ ความรู้รักสามัคคีและความเสียสละ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนพฤติกรรมจริยธรรมโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับอาจารย์พยาบาลมีความเห็นว่า พฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลด้านความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก แต่ด้านความเมตตากรุณา ความรู้รักสามัคคีและความเสียสละ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนพฤติกรรมจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารพยาบาล และอาจารย์พยาบาลเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมทั้ง 9 ด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนพฤติกรรมจริยธรรมโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน

อัจฉรา จตุจินดา (2536) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์ พบว่า พฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมที่กลุ่มตัวอย่างตัดสินว่า เป็นพฤติกรรมที่ดีที่ถูกและควรอย่างมาก คือ พฤติกรรมการปฏิบัติต่อผู้มีอาวุโสในทางที่ดี ส่วนพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างตัดสินว่าผิดและไม่สมควรอย่างมาก คือ พฤติกรรมการอิจฉาริษยา เมื่อเปรียบเทียบเพศหญิงกับชาย พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ได้แก่ พฤติกรรมการให้อภัย การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ การบำเพ็ญประโยชน์ การปฏิบัติต่อคนรวยดีกว่าคนไม่ร่ำรวย การอิจฉาริษยา และการปฏิบัติต่อผู้มีอาวุโสในทางที่ดี เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐและเอกชน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ได้แก่ การเห็นอก

เห็นใจผู้อื่น การแสดงความกตัญญูกตเวที การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น (p< .05) ได้แก่ พฤติกรรมการพูดปด การให้ร้ายป้ายสี การขโมย การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การให้อภัย การเชื่อฟังผู้ใหญ่ และการปฏิบัติต่อคนรวยดีกว่าคนไม่ร่ำรวย และเมื่อเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับอายุแตกต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p< .05) ได้แก่ พฤติกรรมการพูดปด การให้ร้ายป้ายสี การขโมย การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การอิจฉาริษยา การปฏิบัติต่อผู้มีอาวุโสในทางที่ดี การเชื่อฟังผู้ใหญ่ การแสดงความกตัญญูกตเวที การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ การบำเพ็ญประโยชน์ การเสียสละ การเห็นแก่พวกพ้อง การปฏิบัติต่อคนรวยดีกว่าคนไม่ร่ำรวย และการขาดระเบียบวินัย

บริภัณฑ์ ศรีเพชรพัฒน์ (2539) วิจัยเรื่อง การใช้สถานการณ์จำลองและเทคนิคแม่แบบในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ใช้สถานการณ์จำลอง และกลุ่มทดลองที่ 2 ใช้เทคนิคแม่แบบ แบบแผนการทดลองเป็นแบบ Randomized Group Pretest- Posttest Design ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลอง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ มีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองกับนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ พบว่า มีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รุ่งนภา จอนเจิดสิน (2540) วิจัยเรื่อง การปฏิบัติตนทางจริยธรรมตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 571 คน จากโรงเรียนรัฐบาล 8 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการปฏิบัติตนทางจริยธรรมในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญูกตเวที ความกล้า ความสุภาพอ่อนน้อม มีการปฏิบัติตนทางจริยธรรมในระดับพอใช้ 3 ด้าน คือ ความซื่อสัตย์ การมีวินัย และการตรงต่อเวลา และ 2) นักเรียนที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมมากและนักเรียนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมไม่มาก มีการปฏิบัติตนทางจริยธรรมในระดับมาก 3 ด้านเหมือนกัน คือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญูกตเวที และความกล้า มีการปฏิบัติตนทางจริยธรรมในระดับพอใช้ในด้านการมีวินัย การตรงต่อเวลา ยกเว้นด้านความซื่อสัตย์และความสุภาพอ่อนน้อม นักเรียนที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมมาก มีการปฏิบัติตนทางจริยธรรมในระดับมาก ส่วนนักเรียนที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมไม่มาก มีการปฏิบัติตนทางจริยธรรมในระดับพอใช้

วันดี ละอองทิพรส (2540) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคมและพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุระหว่าง 6 - 12 ปี จำนวน 554 คน พบว่า 1) การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม คือ ด้านการแบ่งปันมีความสัมพันธ์ทางด้านบวกกับการให้เหตุผลที่ยึดความต้องการของบุคคลอื่น และทางด้านลบกับการให้เหตุผลที่ยึดความต้องการของตนเองเป็นที่ตั้ง 2) ในด้านการเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคมและพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม พบว่า นักเรียนที่มีอายุมากกว่าหรือเรียนชั้นสูงกว่า มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคมไม่แตกต่างกับนักเรียนที่มีอายุน้อยกว่าหรือเรียนชั้นต่ำกว่า แต่มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมแตกต่างกับนักเรียนที่มีอายุน้อยกว่าหรือเรียนขั้นต่ำกว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการร่วมรู้สึกมาก มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคมและพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูง ส่วนนักเรียนที่มีความสามารถในการร่วมรู้สึกปานกลางมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคมและพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการร่วมรู้สึกน้อย นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมอยู่ในระดับปานกลาง และมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคมอยู่ในระดับ 2

สุปราณี ธรรมพิทักษ์ (2542) วิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์กเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนก่อนการฝึกกิจกรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์ก และหลังการฝึกกิจกรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์ก 2) เพื่อเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ได้รับการสอนวิชาจริยศึกษาตามคู่มือครู และนักเรียนที่ได้รับการสอนวิชาจริยธรรมตามคู่มือครูพร้อมฝึกกิจกรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์ก และ 3) เพื่อเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่มีความสันทัดทางภาษาแตกต่างกันหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 2 ห้องเรียน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุมได้รับการสอนวิชาจริยธรรมศึกษาตามคู่มือครู ส่วนกลุ่มทดลองได้รับการสอนวิชาจริยธรรมศึกษาตามคู่มือครูพร้อมการฝึกกิจกรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์ก จำนวน 12 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมที่สร้างขึ้น แบบวัดนี้มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .76 2) แบบวัดความสันทัดทางภาษา ที่ปรับปรุงจากแบบวัดความสันทัดทางภาษาของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) แบบวัดนี้มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .71 3) สถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรม ที่สร้างขึ้นจำนวน 12 เรื่อง 4) โปรแกรมการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์ก จำนวน 12 ครั้ง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบค่าที (t – test) และค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์ก มี

เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์กมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) หลังการทดลอง นักเรียนที่มีความสันทัดทางภาษาสูง และนักเรียนที่มีความสันทัดทางภาษาต่ำ มีเหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน จึงกล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมตามแนวของโคลเบิร์กสามารถพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้ ดังนั้นควรมีการนำการจัดกิจกรรมดังกล่าวมาพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนในวิชาจริยศึกษา

ดวงพร พิณธุรักษ์ (2545) ศึกษาเรื่อง การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและความรู้สึกผิดชอบของเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร ทั้งในกลุ่มรวมทุกศาสนา กลุ่มไทยพุทธ และกลุ่มไทยมุสลิม จำนวน 300 คน พบว่า เด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร ในกลุ่มรวมทุกศาสนาและกลุ่มไทยพุทธ มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 ส่วนเด็กและเยาวชนในกลุ่มไทยมุสลิม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 สำหรับความรู้สึกผิดชอบนั้น พบว่า เด็กและเยาวชนทั้ง 3 กลุ่ม มีความรู้สึกผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและความรู้สึกผิดชอบมีความสัมพันธ์กัน เด็กและเยาวชนทั้ง 3 กลุ่มที่มีระดับอายุแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน แต่มีความรู้สึกผิดชอบไม่แตกต่างกัน เด็กและเยาวชนทั้ง 3 กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน และมีความรู้สึกผิดชอบแตกต่างกันด้วย

โกศล มีคุณ และณรงค์ เทียมเมฆ (2545) วิจัยเรื่อง ผลการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมจริยธรรมของครู กลุ่มตัวอย่างเป็นครูอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดราชบุรี จำนวน 300 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม 100 % และกลุ่มฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม 50 % ส่วนกลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่ไม่ฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม ผลของการวิจัย พบว่า 1) การฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม100 % และการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม 50 % ทำให้ผู้รับการฝึกมีเหตุผลเชิงจริยธรรมที่วัดทันทีหลังฝึกและที่วัด 3 เดือนหลังฝึก รวมทั้งพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมที่วัดเฉพาะ 3 เดือนหลังฝึก สูงกว่าการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม 0 % (กลุ่มควบคุม) 2) การฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม 100 % ครูอาจารย์ที่ได้รับผลดีระยะยาว จากการฝึกอบรมทางจริยธรรมมากกว่าครูอาจารย์ประเภทอื่น มี 3 ประเภท คือ ครูอาจารย์อายุน้อยซึ่งได้รับผลดีอย่างเด่นชัดจากการฝึก 100 % ครูอาจารย์ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมเดิมต่ำซึ่งได้รับการฝึก 100 % หรือ 50 % และครูอาจารย์ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมเดิมสูงซึ่งมีเหตุผลเชิงจริยธรรมหลังฝึกสูงและที่ได้รับผลการฝึก 100 % หรือ 50 % 3)

ครูอาจารย์ประเภทที่มีลักษณะทางจริยธรรมสูง คือ ผู้มีความพร้อมทางจิตมาก ผู้มีเจตคติที่ดีต่อโครงการสูง ผู้มีอายุน้อย เพศหญิง และผู้มีจิตลักษณะหลายประการประกอบกันสูง โดยบุคคลแต่ละประเภทดังกล่าว มีลักษณะทางจริยธรรมสูงกว่าบุคคลประเภทตรงข้ามตั้งแต่ 2 ลักษณะขึ้นไป และพบผลในการวัดซ้ำต่างระยะเวลากันอีกด้วย 4) ผู้รับการฝึกระดับการศึกษาสูง คือ ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ถ้าได้รับการฝึก 100 % จะมีพฤติกรรมจริยธรรมทั่วไปสูงกว่าผู้มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และผู้รับการฝึกประสบการณ์มากถ้าหากได้รับการฝึก100 % มีพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมสูงกว่าผู้มีประสบการณ์น้อย และ 5) จิตลักษณะใหม่ 2 ประการ คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม และเจตคติต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม (ซึ่งมีการวัด 3 ครั้ง) กับจิตลักษณะเดิม 7 ประการ คือ การมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน สุขภาพจิต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ค่านิยมในอาชีพ ความใกล้ชิดศาสนา และเจตคติต่ออาชีพครู ร่วมกันมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของครูอาจารย์ผู้รับการฝึกอย่างชัดเจน

นิรมล เตชะปณิต และลัดดา ยุพกรณ์ (2547) ศึกษาเรื่อง ระดับจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม จำนวนนักศึกษา 661 คน พบว่า นักศึกษามีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้น 4 ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก นั่นคือ มีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบสังคม เมื่อศึกษาระดับจริยธรรมของนักศึกษา 1) ตามคณะ 5 คณะ คือ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะเทคโนโลยีการเกษตร 2) ตามชั้นปี คือ ปี 1 ปี 2 ปี 3 ปี 4 และค้างรุ่น 3) ตามสาขาวิชา คือ สาขาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาครุศาสตรบัณฑิต และสาขาบริหารธุรกิจบัณฑิต 4) ตามเพศ คือ เพศชาย และเพศหญิง 5) ตามภูมิลำเนา คือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง และ 6) ตามรายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง พบว่า นักศึกษามีระดับจริยธรรมโดยรวมอยู่ในขั้น 4 ตามทฤษฎีของโคลเบิร์ก นอกจากนั้นเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาเพศชายและนักศึกษาเพศหญิง มีระดับจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยเฉพาะต่อข้อคิดเห็นว่าด้วย การรักษาความสะอาด การถ่ายภาพนู้ด การแลกเปลี่ยนคู่นอน การแต่งสายเดี่ยว การพนันบอล การประหยัดพลังงาน การตรงต่อเวลา นักศึกษาชายหญิงเช่าห้องพักอยู่ด้วยกันฉันสามีภรรยา การขายบริการทางเพศ และการขายยาบ้า นักศึกษาหญิงมีความเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงกระทำมากกว่านักศึกษาชาย ส่วนการวิเคราะห์ระดับจริยธรรมของนักศึกษาตามคณะ ตามชั้นปี ตามสาขาวิชา ตามภูมิลำเนา และตามรายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง พบว่า มีระดับจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

2.3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เลวิส (Lewis, 1982) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของพัฒนาการทางจริยธรรมและความรู้ของนักเรียนที่มีความสามารถสูง ซึ่งแตกต่างกันในเรื่องของเพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม และอายุ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนที่มีความสามารถสูงกับพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนระดับปกติ และความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางความรู้กับการให้เหตุผล เครื่องมือในการให้คะแนน " P " จาก Defining Issues Test ส่วนคะแนนที่ให้เพื่อวัดพัฒนาการทางความรู้ใช้ของพีอาเจท์ (Inventory of Piaget's Developmental Tasks) และใช้ Home Index เพื่อดูสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ เป็นนักเรียน 120 คน ประกอบด้วยชาย 60 คน หญิง 60 คน ซึ่งมาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาแถบชานเมืองและชนบท จากเกรด 10, 11 และ 12 การวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์แบบค่าแปรปรวน 3 ทาง (3-way Analysis of Variance) โดยใช้วิเคราะห์พัฒนาการทางจริยธรรมทางความรู้ และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม รวมทั้งใช้ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถกับนักเรียนปกติ รวมทั้งพัฒนาการทางด้านความรู้ มีความแตกต่างกัน นักเรียนที่มีความสามารถสูงมีความแตกต่างกับนักเรียนปกติในเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

สโตล และเบลเลอร์ (Stoll & Beller, 1993) ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้วิธีสอนระยะยาวและบรรยากาศในชั้นเรียนที่มีต่อการพัฒนาความรู้และพฤติกรรมทางจริยธรรม งานวิจัยนี้ได้นำเสนอในการประชุมของสมาพันธ์สุขศึกษา พลศึกษาและสันทนาการ และการเต้นรำ (วอชิงตัน ดีซี 24-28 มีนาคม 1993) ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาทางด้านจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในโรงเรียน นักเรียนสามารถเรียนรู้ค่านิยมที่ดีได้อย่างรวดเร็วจากโรงเรียน การแข่งขันกีฬาเน้นการเอาชนะทำให้นักเรียนมีจริยธรรมลดลง ความมีน้ำใจนักกีฬาลดลง ผู้วิจัยเชื่อว่า การจัดวิธีการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน จะสามารถช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาทางด้านจริยธรรมขึ้นได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะ ใช้วิธีการสอนที่มีพื้นฐานจากทฤษฎีของพีอาเจท์ (Piaget) และ โคลเบิร์ก (Kohlberg) ผลการวิจัยพบว่า เมื่อทำการสอนผ่านไป 3 ปี นักเรียนมีความกลัวลดลง มีความเห็นใจผู้อื่นเพิ่มขึ้น พฤติกรรมของนักเรียนในชั้นดีขึ้น ผลการเรียนดีขึ้น ผลการวิจัยนี้สามารถสรุปได้ว่า การจัดวิธีการเรียนการสอนและการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน มีความจำเป็นที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาความรู้และจริยธรรมได้

วินเซนต์ (Vincent, 1996) วิจัยทดลองเรื่อง ผลของการใช้วิธีสอน 2 วิธีในชั้นเรียน โดยการทดลองกับนักเรียนเกรด 6 จำนวน 45 คน ทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3

กลุ่ม เพื่อทดลองวิธีสอน 2 วิธี และเป็นกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มทดลองที่หนึ่งใช้วิธีสร้างค่านิยม คือครูผู้สอนนำให้นักเรียนอภิปรายโดยใช้เรื่องเกี่ยวกับความขัดแย้งเชิงคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งกระตุ้น ครูคอยชักนำและเสนอเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงกว่าที่นักเรียนใช้อยู่เสมอ ส่วนกลุ่มที่สองใช้วิธีสอนแบบธรรมดาคือการพร่ำอบรมสั่งสอน ใช้เวลาฝึก 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง 30 นาที ผลการวิจัย พบว่า วิธีการสร้างค่านิยมซึ่งประกอบด้วยการอภิปรายและเสนอความรู้ที่สูงขึ้นขั้นหนึ่ง ให้ผลยกระดับคุณธรรมจริยธรรมตามขั้นต่าง ๆของโคลเบิร์กได้ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แมคแคดเดน (McCadden, 1998) ศึกษาเรื่อง ตัวบ่งชี้หรือประเด็นที่ต้องนำมาเขียนเป็นหนังสือประกอบการอ่านของนักเรียนระดับอนุบาลศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์โรงเรียนอนุบาลของฟินแลนด์จำนวน 26 โรงเรียน พบว่า ตัวบ่งชี้หรือประเด็นที่ต้องนำมาเขียนเป็นหนังสือประกอบการอ่านของนักเรียนระดับอนุบาลศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม เรียงตามลำดับความสำคัญ มีดังนี้ 1) การท่องเที่ยวที่มีคุณธรรมจริยธรรม 2) ความหลากหลายทางคุณธรรมจริยธรรม 3) คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนอนุบาล 4) การต่อต้านคุณธรรมจริยธรรมที่ขัดแย้ง และ 5) การยอมรับคุณธรรมจริยธรรมที่ขัดแย้ง

โจแฮนส์สัน (Johansson, 1998) วิจัยเรื่อง ประเด็นบ่งชี้ที่ครูใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็กก่อนวัยเรียนในประเทศสวีเดน โดยใช้ทฤษฎีมุมมองชีวิตในโลก (Life World Theoretical Perspective) เป็นกรอบความคิดในการวิจัย ผลการวิจัย พบว่า ประเด็นบ่งชี้ที่ครูใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็กก่อนวัยเรียนในประเทศสวีเดน คือ 1) ประเด็นการควบคุมอารมณ์ 2) ประเด็นความสามารถทางปัญญา 3) ประเด็นความรู้สึกรักและเมตตา 4) ประเด็นความรู้สึกยอมรับความผิดพลาด 5) ประเด็นความรู้สึกละอายแก่ใจ และ 6) ประเด็นความเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น ๆ

วิลลาร์ด (Willard, 1998) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในยุคข้อมูลข่าวสาร โดยค้นหาประเด็นบ่งชี้พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมที่บิดามารดาพึงนำมาใช้ในการสร้างเสริม ให้เยาวชน แสดงออกอย่างเหมาะสมในการสื่อสารกับผู้อื่นในชีวิตประจำวันในคาลิฟอร์เนีย ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นบ่งชี้พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมที่บิดามารดาควรนำมาใช้ในการเสริมสร้างให้เยาวชน คือ 1) การรักษาทรัพย์สมบัติสาธารณะ 2) การเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่น 3) การแสดงความสุภาพเรียบร้อยต่อคนอื่น ๆ 4) การให้ความเคารพต่อสถาบันต่าง ๆ และ 5) การรักษาไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งตน

เดวิดสัน (Davidson, 2001) วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอบรมความประพฤตินักเรียนในโรงเรียนในรัฐอัลบามา โดยสร้างหลักสูตรเสริมด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนขึ้น ดำเนินการหนึ่งสัปดาห์ หลังจากนั้นดำเนินการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตรดังกล่าว ด้วยการถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง ด้วยคำถามต่อไปนี้ 1) หลักสูตรเสริมด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนที่สร้างขึ้นและดำเนินการไปแล้วนั้น สามารถลดปัญหาความประพฤตินักเรียนได้หรือไม่ 2) หลักสูตรเสริมด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนที่สร้างขึ้นและดำเนินการไปแล้วนั้น สามารถลดปัญหาทางเพศของนักเรียนได้หรือไม่ 3) หลักสูตรเสริมด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนที่สร้างขึ้นและดำเนินการไปแล้วนั้น สามารถพัฒนาความประพฤตินักเรียนโดยรวมให้ดีขึ้นหรือไม่ และ 4) หลักสูตรเสริมด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนที่สร้างขึ้นและดำเนินการไปแล้วนั้นโดยรวมมีประสิทธิภาพหรือไม่

ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ที่เกี่ยวข้องจำนวน 249 คน ตอบคำถามจากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแปลความหมายว่า หลักสูตรเสริมด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนที่สร้างขึ้นและดำเนินการไปแล้วนั้น สามารถลดปัญหาความประพฤติ ลดปัญหาทางเพศ และช่วยพัฒนาความประพฤตินักเรียนได้ โดยรวมหลักสูตรเสริมด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนที่สร้างขึ้นและดำเนินการไปแล้วนั้นมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบคำถามปลายเปิด พบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการใช้หลักสูตรเสริมดังกล่าว และรู้สึกว่ามีความจำเป็นต้องใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความประพฤตินักเรียน หลักสูตรเสริมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ มีความครอบคลุมประเด็นคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องพัฒนา มีเนื้อหาสาระตรงประเด็น และครูอาจารย์มีความพึงพอใจในการนำหลักสูตรไปใช้

กล่าวโดยสรุป เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม มีหลากหลาย การค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับความรู้ทางจริยธรรม ให้ผลที่เป็นรายละเอียดเป็นส่วนใหญ่ ยากที่จะนำไปใช้ทำนายพฤติกรรม เพราะความรู้ของบุคคลเป็นเพียงสาเหตุเดียวในหลาย ๆ สาเหตุของพฤติกรรมของบุคคลนั้น ส่วนทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคล ส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น ๆ สามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลได้แม่นยำขึ้น ในด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นบุคคลจะใช้ในการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดจากเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้น ๆ และสำหรับการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้น เป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมาก เพราะการกระทำในด้านดีและไม่ดีของบุคคลนั้น ๆ ส่งผลโดยตรงต่อความสงบสุขของสังคมส่วนรวม สำหรับบทบาทของหน่วยงานในการจัดจริยศึกษานั้น กระทรวงศึกษาธิการมี

บทบาทสำคัญยิ่งในการกำหนดวิธีการและรูปแบบของการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในวัยเรียน ทั้งที่อยู่ในระบบและนอกระบบ ส่วนหน่วยงานของเอกชนก็มีบทบาทสำคัญไม่น้อยที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดผลในทางปฏิบัติด้วย ในด้านงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนนั้น มีผู้สนใจศึกษาวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศมาเป็นระยะเช่นกัน ดังตัวอย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม คือ พีอาเจท์ และโคลเบิร์ก ได้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการด้านจริยธรรมของบุคคลนั้น ๆ และมีความเชื่อว่าจริยธรรมเป็นเรื่องที่ฝึกกันได้และสามารถพัฒนาจากขั้นหนึ่งไปยังอีกขั้นหนึ่งได้ สำหรับการพัฒนาจริยธรรมในสังคมไทยนั้น กล่าวโดยทั่วไป ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปลูกฝังความศรัทธา ความเชื่อ เจตคติ และค่านิยม ในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของไทย โดยมีผู้ใหญ่ในสถาบันต่าง ๆ และผู้นำทุกระดับเป็นแบบอย่างที่ดี

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากร นักศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน
2. ตัวอย่าง

1) สถานศึกษา 4 แห่ง ประกอบด้วย

- ตัวแทนมหาวิทยาลัยของรัฐ 2 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ตัวแทนมหาวิทยาลัยเอกชน 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2) จำนวนหน่วยตัวอย่าง ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จากนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน 4 แห่ง จำนวน 400 คน โดยแบ่งตามโควตาด้วยวิธีการเลือกหน่วยตัวอย่างตามประเภทของมหาวิทยาลัยและสาขาวิชาที่สอน ดังนี้

ประเภทมหาวิทยาลัย	รายชื่อมหาวิทยาลัย	สาขาวิชา	
		ด้านธุรกิจ	ไม่ใช่ด้านธุรกิจ
รัฐ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	50	50
	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	50	50
เอกชน	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	50	50
	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	50	50
รวม		200	200

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและภูมิหลังทางสังคมของนักศึกษา ได้แก่ ประเภทมหาวิทยาลัย เพศ อายุ ชั้นปีที่กำลังศึกษา สาขาวิชา การศึกษาและรายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 20 ข้อ ซึ่งวัดลักษณะเชิงจริยธรรมในด้านต่าง ๆ 10 ด้าน ซึ่งได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความอดทน ความยุติธรรม ความอุตสาหะ การประหยัดและการออมทรัพย์ รวมทั้งการเคารพผู้อาวุโส

ตอนที่ 3 เป็นแบบทดสอบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก จำนวน 20 ข้อ แต่ละข้อมี 6 ตัวเลือกตามระดับจริยธรรม โดยเป็นสถานการณ์สั้น ๆ ในชีวิตประจำวันที่เป็นประเด็นปัญหาทางจริยธรรม (moral dilemma) เพื่อหาคำตอบแบบเป็นระบบของการคิด (thinking) การหาเหตุผล (reasoning) และการตัดสินใจ (judging) ของนักศึกษา ซึ่งล้วนกลายเป็นเหตุผล (reason) ของคำตอบนั้น ๆ

3.3 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีพัฒนาการของลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรมของโคลเบิร์ก

2. สร้างแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมในด้านต่าง ๆ 10 ด้าน จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบประมาณค่า 5 มาตรา คือ ควรทำอย่างยิ่ง ควรทำ ไม่แน่ใจ ไม่ควรทำ ไม่ควรทำอย่างยิ่ง

3. สร้างแบบทดสอบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นสถานการณ์สั้น ๆ ที่เป็นประเด็นปัญหาทางจริยธรรม นักศึกษาควรเลือกตัดสินใจทำอะไรหรือไม่ทำอะไร และในการตัดสินใจเลือกการกระทำนั้น ๆ มีเหตุผลอย่างไร จำนวน 20 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยตัวเลือก 6 ตัวเลือก ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก

4. นำแบบสอบถามไปขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาโครงการ และนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามไปทดสอบกับนักศึกษา 4 ชั้นปี จำนวน 40 คน

6. ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบอีกครั้งหนึ่ง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

แจกแบบทดสอบนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ถึง 4 จำนวน 400 คน ในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน 4 แห่ง ดังนี้

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ทั้งนี้ได้มีหนังสือนำประสานงานระหว่างหน่วยงานไปล่วงหน้า และไปแจกแบบทดสอบตามห้องเรียนแต่ละชั้นปี ชั้นปีละ 12 – 13 คน โดยวิธีบังเอิญ รวม 4 ชั้นปี จำนวนสาขาวิชาด้านธุรกิจและไม่ใช่ด้านธุรกิจอย่างละ 50 คน รวม 100 คน แต่ละสถาบัน

อนึ่ง พบว่าสาขาวิชาที่ตอบแบบทดสอบด้านธุรกิจ เป็นสาขาวิชาต่าง ๆ ในคณะ/สาขาวิชาบริหารธุรกิจ ได้แก่ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัญชี การเงิน การตลาด การจัดการ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ ธุรกิจระหว่างประเทศ

ส่วนสาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจ เป็นสาขาวิชาต่าง ๆ ในคณะศิลปศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชาภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวัดความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษา คำนวณค่าทางสถิติโดยใช้ ร้อยละ
2. การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา คำนวณค่าทางสถิติโดยใช้ t-test ทำการทดสอบสมมติฐานทางการวิจัยที่ระดับนัยสำคัญ .05
3. การกำหนดตัวแปร

- ตัวแปรอิสระ เพศ ระดับการศึกษา สาขาวิชา การศึกษาและรายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา
- ตัวแปรตาม มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน สาขาวิชาด้านธุรกิจและไม่ใช่ด้านธุรกิจ

3.6 ระยะเวลาวิจัย

เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2549 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ.2550

บทที่ 4
ผลการดำเนินการวิจัย

จากวิธีดำเนินการวิจัยในบทที่ 3 เรื่องการศึกษาความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปรากฏผลการดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 ผลการสำรวจข้อมูลทั่วไป

4.2 ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน

4.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน

4.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับไม่ใช่ด้านธุรกิจ

4.1 ผลการสำรวจข้อมูลทั่วไป

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน 4 แห่ง จำนวนแห่งละ 100 ตัวอย่าง รวม 400 ตัวอย่าง สรุปข้อมูลที่สำคัญได้ดังนี้

นักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐประกอบด้วย เพศหญิงร้อยละ 71.5 ชายร้อยละ 28.5 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 18 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 67.0 รองลงมามีอายุระหว่าง 21-23 ปี ร้อยละ 31.0 คณะ/สาขาวิชาที่ศึกษามีคณะบริหารธุรกิจร้อยละ 40.5 คณะศิลปศาสตร์ ร้อยละ 25.5 คณะอักษรศาสตร์ร้อยละ 22.5 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 24.5 ถึง 25.5 ในครอบครัวมีพี่น้องรวมกับตนเอง 2 - 3 คน คิดเป็นร้อยละ 69.0 ซึ่งปัจจุบันจะอาศัยอยู่รวมกับบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมาจะอาศัยอยู่หอพัก คิดเป็นร้อยละ 27.0 มีค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากผู้ปกครองต่อเดือนมากกว่า 4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมาจะมีค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากผู้ปกครองต่อเดือนอยู่ระหว่าง 2,000 - 4,000 บาท ร้อยละ 37.5

นักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนประกอบด้วย เพศหญิงร้อยละ 71.0 ชายร้อยละ 29.0 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 18 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.0 รองลงมามีอายุระหว่าง 21-23 ปี ร้อยละ 41.5 คณะ/สาขาวิชาที่ศึกษามีคณะบริหารธุรกิจร้อยละ 50.0 คณะมนุษยศาสตร์ ร้อยละ 26.0 ศิลปศาสตร์ร้อยละ 23.5 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 คิดประมาณร้อยละ 24.0 ถึง 26.0 ในครอบครัวมีพี่น้องรวมกับตนเอง 2 - 3 คน คิดเป็นร้อยละ 68.5 ซึ่งปัจจุบันจะอาศัยอยู่รวมกับบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 34.5 ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่หอพัก คิดเป็นร้อยละ 45.0 มี

0195433

ค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากผู้ปกครองต่อเดือนมากกว่า 4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมาจะมีค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากผู้ปกครองต่อเดือนอยู่ระหว่าง 2,000 - 4,000 บาท ร้อยละ 33.5

นักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีสถานภาพการสมรสของบิดาและมารดาจะอยู่ด้วยกันมากที่สุด ร้อยละ 91.5 มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนโดยประมาณ มากกว่า 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 51.0 มีรายได้ของครอบครัวอยู่ระหว่าง 20,000 - 40,000 บาท ร้อยละ37.0 การศึกษาของบิดาส่วนใหญ่จบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 41.5 การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 40.5 การศึกษาของมารดาจะจบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 45.0 และจบปริญญาตรี ร้อยละ 44.5 อาชีพของบิดาส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมารับราชการ ร้อยละ 22.0 อาชีพของมารดาจะประกอบอาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมารับราชการร้อยละ 25.0 สำหรับบ้านพักที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 87.5 และเช่า คิดเป็นร้อยละ 5.5

นักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน มีสถานภาพการสมรสของบิดาและมารดาจะอยู่ด้วยกันมากที่สุด ร้อยละ 73.5 มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000 - 30,000 บาท ร้อยละ 44.0 และมีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนโดยประมาณ มากกว่า 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.0 การศึกษาของบิดาส่วนใหญ่จบต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 73.5 จบปริญญาตรี ร้อยละ 25.0 การศึกษาของมารดาจะจบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 80.0 และจบปริญญาตรี ร้อยละ 18.5 สำหรับอาชีพของบิดาส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 64.5 รองลงมารับราชการ ร้อยละ 16.5 อาชีพของมารดาจะประกอบอาชีพอิสระ ร้อยละ 76.5 เป็นพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง ร้อยละ 11.0 สำหรับบ้านพักที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 76.5 และเช่า คิดเป็นร้อยละ 11.5 (ภาคผนวก ก. ตารางที่ 1)

4.2 ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน

ในการเก็บข้อมูลเชิงสำรวจครั้งนี้มีนักศึกษาตอบแบบทดสอบทั้งสิ้น 400 คน แบ่งออกเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ 200 คน เอกชน 200 คน แบบทดสอบที่ใช้ในการสำรวจเป็นแบบประมาณค่า 5 มาตรา ผู้วิจัยได้ทำการคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิตและกำหนดเกณฑ์การประเมินความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรม ดังนี้

ศูนย์สนเทศและหอสมุด
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

เกณฑ์การประเมินความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรม

1.00 - 1.80	หมายถึง ไม่ควรทำอย่างยิ่ง
1.81 - 2.60	หมายถึง ไม่ควรทำ
2.61 - 3.40	หมายถึง ไม่แน่ใจ
3.41 - 4.20	หมายถึง ควรทำ
4.21 - 5.00	หมายถึง ควรทำอย่างยิ่ง

จากการวิเคราะห์ พบว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมในด้านต่าง ๆ นักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐจะมีความรู้ความเข้าใจส่วนใหญ่เห็นว่าด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความยุติธรรม ความอุตสาหะ การประหยัดและการออมทรัพย์ และการเคารพผู้อาวุโส อยู่ในระดับควรทำ ยกเว้นในด้านความกตัญญูกตเวที และความเสียสละ อยู่ในระดับควรทำอย่างยิ่ง สำหรับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนจะให้ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความยุติธรรม ความอุตสาหะ และการเคารพผู้อาวุโส อยู่ในระดับควรทำ ยกเว้นในด้านความกตัญญูกตเวที ความเสียสละ การประหยัดและการออมทรัพย์ อยู่ในระดับควรทำอย่างยิ่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาทั้ง 2 สถาบันมีความแตกต่างกัน (ภาคผนวก ก. ตารางที่ 2)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยที่ได้ว่า มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันหรือไม่ดังสมมติฐานที่ว่า

Ho : ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนกับรัฐไม่มีความแตกต่างกันหรือสูงกว่า

H1 : ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนต่ำกว่ารัฐ

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t ที่ระดับนัยสำคัญ .05 พบว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเอกชนสูงกว่าของรัฐโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อทำการจำแนกค่าเฉลี่ยออกเป็นรายด้าน จะได้ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกันในเรื่องความมีระเบียบวินัย ความยุติธรรม และการเคารพผู้อาวุโส โดยนักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนจะมีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมที่สูงกว่าของรัฐ (ภาคผนวก ก. ตารางที่ 3)

4.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน

เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในข้อ 4.2 แล้ว ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชนอีกระดับหนึ่ง ว่านักศึกษาทั้ง 2 แห่ง มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ด้านต่าง ๆ แตกต่างกันหรือไม่ โดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

เกณฑ์การประเมินการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

1.00 - 1.50 หมายถึง ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ
1.51 - 2.50 หมายถึง ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล
2.51 - 3.50 หมายถึง ขั้นที่ 3 หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น
3.51 - 4.50 หมายถึง ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม
4.51 - 5.50 หมายถึง ขั้นที่ 5 หลักการมีเหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม
5.51 - 6.00 หมายถึง ขั้นที่ 6 หลักการยึดถือคุณธรรมสากล

เมื่อทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 ตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก นั่นคือ มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นหลักการมีเหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม สำหรับนักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 ตามแนวคิดทฤษฎีของโคลเบิร์ก นั่นคือ มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม (ภาคผนวก ก. ตารางที่ 4)

เมื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาทั้ง 2 แห่ง แล้ว ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งมีสมมติฐานว่า

Ho : ค่าเฉลี่ยระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนกับของรัฐไม่มีความแตกต่างกันหรือสูงกว่า

H1 : ค่าเฉลี่ยระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนต่ำกว่าของรัฐ

โดยภาพรวม นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐจะมีค่าเฉลี่ยเหตุผลเชิงจริยธรรม 4.51 เอกชนจะมีค่าเฉลี่ยเหตุผลเชิงจริยธรรม 4.43 พบว่า ค่าเฉลี่ยของเหตุผลเชิงจริยธรรม มีค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ภาคผนวก ก. ตารางที่ 5)

นั่นคือแสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม กับหลักการมีเหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

4.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับไม่ใช่ด้านธุรกิจ

เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในข้อ 4.3 แล้ว ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับไม่ใช่ด้านธุรกิจอีกระดับหนึ่ง ว่านักศึกษาทั้ง 2 สาขาวิชา มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ด้านต่าง ๆ แตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งมีสมมติฐานดังนี้

Ho : ค่าเฉลี่ยระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับสาขาวิชาอื่นมีค่าเฉลี่ยเหตุผลเชิงจริยธรรมที่ไม่แตกต่างกันหรือสูงกว่า

H1 : ค่าเฉลี่ยระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจมีค่าเฉลี่ยเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าสาขาวิชาอื่น

โดยภาพรวมทั้งหมด นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจจะมีค่าเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 4.52 อยู่ในขั้นที่ 5 ตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก นั่นคือ มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นหลักการมีเหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม สำหรับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาด้านธุรกิจจะมีค่าเฉลี่ย 4.41 อยู่ในขั้นที่ 4 ตามแนวคิดทฤษฎีของโคลเบิร์ก นั่นคือ มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม (ภาคผนวก ก. ตารางที่ 6)

ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบสมมติฐานที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นของทั้ง 2 สาขาวิชา ด้วยสถิติ t ในภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาใน 2 สาขาวิชามีค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ภาคผนวก ก. ตารางที่ 7)

นั่นคือแสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่ศึกษาอยู่ใน 2 สาขาวิชาดังกล่าว มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม กับหลักการมีเหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีทั้ง 4 ชั้นปี ในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน 4 แห่ง รวม 400 คน แบ่งออกเป็นนักศึกษาสาขาวิชาด้านธุรกิจและไม่ใช่ด้านธุรกิจ อย่างละ 50 คน รวม 100 คนแต่ละสถาบัน

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการสำรวจข้อมูลทั่วไป จากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน แห่งละ 200 คน สรุปข้อมูลที่สำคัญได้ดังนี้

ในด้านนักศึกษา ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 18-20 ปี เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย สาขาวิชาที่ศึกษาด้านธุรกิจส่วนใหญ่อยู่ในคณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจอยู่ในคณะศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ อักษรศาสตร์ นักศึกษาในชั้นปีที่ 1 – 4 มีจำนวนเท่า ๆ กัน ครอบครัวมีพี่น้องรวมกับตนเอง 2-3 คน นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐอาศัยอยู่รวมกับบิดามารดามากกว่านักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนจะอาศัยอยู่หอพักมากกว่านักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ นักศึกษาทั้ง 2 แห่งมีค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากผู้ปกครองต่อเดือนมากกว่า 4,000 บาท รองลงมามีค่าใช้จ่ายที่ได้รับต่อเดือนอยู่ระหว่าง 2,000 – 4,000 บาท

ในด้านบิดามารดา นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ สถานภาพการสมรสของบิดามารดาจะอยู่ด้วยกันมากกว่าบิดามารดาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน บิดามารดามีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนส่วนใหญ่โดยประมาณมากกว่า 40,000 บาท ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน บิดามารดามีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10,000 – 30,000 บาท สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ การศึกษาของบิดาส่วนใหญ่จบปริญญาตรี มารดาส่วนใหญ่จบต่ำกว่าปริญญาตรี ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน การศึกษาของบิดาและมารดาส่วนใหญ่จบต่ำกว่าปริญญาตรี นอกจากนี้โดยภาพรวมของนักศึกษาทั้ง 2 แห่ง อาชีพของบิดามารดาส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอิสระ รองลงมารับราชการ และบ้านพักที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นของตนเอง

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน ในการเก็บข้อมูลเชิงสำรวจครั้งนี้มีนักศึกษาตอบแบบทดสอบ 400 คน แบ่งออกเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชนแห่งละ 200 คน แบบทดสอบที่ใช้ในการสำรวจเป็นแบบประมาณค่า 5 มาตรา จำนวน 20 ข้อ จากการวิเคราะห์ พบว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิง

จริยธรรมในด้านต่าง ๆ ทั้งนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชนส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความยุติธรรม ความอุตสาหะ และการเคารพผู้อาวุโส อยู่ในระดับควรทำ ด้านความกตัญญูกตเวที และความเสียสละ อยู่ในระดับควรทำอย่างยิ่ง สำหรับด้านการประหยัดและการออมทรัพย์ นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐเห็นว่าควรทำ ส่วนเอกชนเห็นว่าควรทำอย่างยิ่ง

เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยที่ได้ ว่ามีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันหรือไม่ ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนโดยภาพรวมสูงกว่าของรัฐอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อทำการจำแนกค่าเฉลี่ยออกเป็นรายด้าน จะได้ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกันในเรื่องความมีระเบียบวินัย ความยุติธรรม และการเคารพผู้อาวุโส โดยที่นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนจะมีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมที่สูงกว่าของรัฐ

5.1.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลในข้อ 5.1.2 แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชนอีกระดับหนึ่ง ว่านักศึกษาทั้ง 2 แห่งมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ แตกต่างกันหรือไม่ แบบทดสอบที่ใช้เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นจำนวน 20 ข้อ โดยอิงแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg) ซึ่งแต่ละข้อมี 6 ตัวเลือกตามระดับจริยธรรม จากการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 ตามแนวคิดทฤษฎีของโคลเบิร์ก นั่นคือ มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นหลักการมีเหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 ตามแนวคิดทฤษฎีของโคลเบิร์ก นั่นคือ มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม

เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยที่ได้ว่ามีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันหรือไม่ด้วยสถิติ t โดยภาพรวมทั้งหมด นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐจะมีค่าเฉลี่ยเหตุผลเชิงจริยธรรม 4.51 เอกชนจะมีค่าเฉลี่ยเหตุผลเชิงจริยธรรม 4.43 พบว่า ค่าเฉลี่ยเหตุผลเชิงจริยธรรมมีค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 นั่นคือแสดงให้เห็นว่านักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม กับหลักการมีเหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

5.1.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับไม่ใช่ด้านธุรกิจ เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลในข้อ 5.1.3 แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับไม่ใช่ด้านธุรกิจอีกระดับหนึ่ง ว่านักศึกษาทั้ง 2 สาขาวิชามีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันหรือไม่ จากการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาทั้ง 2 สาขาวิชา โดยภาพรวมนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจ จะมีค่าเฉลี่ยเหตุผลเชิงจริยธรรม 4.52 อยู่ในขั้นที่ 5 ตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก นั่นคือ มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นหลักการมีเหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม สำหรับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาด้านธุรกิจ จะมีค่าเฉลี่ย 4.41 อยู่ในขั้นที่ 4 ตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก นั่นคือ มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม

เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยที่ได้ข้างต้นของนักศึกษาทั้ง 2 สาขาวิชาด้วยสถิติ t ในภาพรวม พบว่าค่าเฉลี่ยของเหตุผลเชิงจริยธรรมมีค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 นั่นคือ แสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่ศึกษาอยู่ใน 2 สาขาวิชาดังกล่าว มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม กับหลักการมีเหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อต้องการศึกษาความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐกับมหาวิทยาลัยเอกชน และที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับสาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจ โดยพิจารณาจากลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลซึ่งมีหลายประการ ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ การใช้เหตุผล พฤติกรรมต่าง ๆ แล้วเลือกออกมาศึกษา 2 ประการคือ ความรู้เชิงจริยธรรม กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เนื่องจากความรู้เชิงจริยธรรมเป็นความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและคำสอนทางศาสนา ผู้วิจัยจึงกำหนดคุณค่าทางจริยธรรม (ethic value) ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความอดทน ความยุติธรรม ความอุตสาหะ การประหยัดและการออมทรัพย์ รวมทั้งการเคารพผู้อาวุโส เพื่อใช้วัดว่านักศึกษามีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใดทราบหรือไม่ว่าการกระทำชนิดใดควรแก่การกระทำ การกระทำชนิดใดควรแก่การละเว้น และเนื่องจากการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเรื่องของการใช้เหตุผลในการเลือกตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเหตุผลในการเลือกตัดสินใจที่จะกระทำเกิดจากเหตุผลหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้น ๆ เหตุผลเชิงจริยธรรมจึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและสามารถนำมาทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจนปัจจนึก, 2520) ผู้วิจัยจึงสร้างแบบทดสอบอีกตอนหนึ่งเป็นการใช้เหตุผลเชิง

จริยธรรมในสถานการณ์สั้น ๆ ที่เป็นประเด็นปัญหาทางจริยธรรม (moral dilemma) ที่อิงแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์กเป็นหลัก พร้อมกับแทรกจริยธรรมทางธุรกิจเข้าไปด้วย เพื่อใช้วัดว่านักศึกษามีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาด้านธุรกิจจะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมทางธุรกิจมากน้อยเพียงใด ทราบหรือไม่ว่าจริยธรรมทางธุรกิจเป็นที่คาดหวังของสังคมต่อนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาด้านธุรกิจและจะเข้าไปมีบทบาททางด้านธุรกิจซึ่งจะมีผลต่อสังคมในอนาคต

การศึกษาวิจัยข้างต้น พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 จากผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน นักศึกษาทั้ง 2 แห่งมีความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ตรงกัน ยกเว้นในด้านการประหยัดและการออมทรัพย์ที่นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐเห็นว่าอยู่ในระดับควรทำ ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนเห็นว่าอยู่ในระดับควรทำอย่างยิ่ง ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t ที่ระดับ .05 พบว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน สูงกว่าของรัฐโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อทำการจำแนกค่าเฉลี่ยออกเป็นรายด้าน จะได้ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกันในเรื่องความมีระเบียบวินัย ความยุติธรรม และการเคารพผู้อาวุโส โดยนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนจะมีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมที่สูงกว่าของรัฐ

จากข้อมูลข้างต้นทำให้สามารถตั้งเป็นข้อสังเกตได้ว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนจะมีเรื่องที่ต้องใช้จ่ายมากกว่านักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วอาจเป็นเพราะค่าใช้จ่ายในการเรียน โดยเฉพาะค่าลงทะเบียนเรียนของเอกชนสูงกว่าของรัฐ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในหมู่เยาวชนวัยรุ่น และหากเป็นนักศึกษาที่อยู่หอพักจะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่านักศึกษาที่อาศัยอยู่รวมกับบิดามารดา ซึ่งจากผลการสำรวจข้อมูลทั่วไป(ข้อ 5.1.1) นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนจะอยู่หอพักมากกว่าของรัฐ ดังนั้นเนื่องจากมีเรื่องที่ต้องใช้จ่ายมากจึงมีความเห็นว่าการประหยัดและการออมทรัพย์เป็นสิ่งที่ควรทำอย่างยิ่ง นอกจากนั้นยังมีข้อสังเกตอีกว่าเนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่มาเลือกเรียนที่เอกชนภายหลัง ดังนั้นมหาวิทยาลัยเอกชนน่าจะรับภาระในการเข้มงวดกวดขันในเรื่องการประพฤติปฏิบัติมากกว่า ทั้งในการเรียนการสอนก็ดี การเป็นแบบอย่างให้เห็นเพื่อจะได้ปฏิบัติก็ดี ที่อาจพยายามมุ่งเน้นในเรื่องความมีระเบียบวินัย การเคารพผู้อาวุโส ตลอดจนในเรื่องของความยุติธรรม รวมทั้งบิดามารดาผู้ปกครองที่มีความรักและห่วงใยในลูกหลานอาจเน้นในเรื่องของจริยธรรมดังกล่าวบ่อย ๆ ว่าเป็นสิ่งที่ควรทำหรือควรปลูกฝังให้มีขึ้น โดยเฉพาะลูกหลานที่ต้องไปอาศัยอยู่หอพักระหว่างศึกษาเล่าเรียน

5.2.2 จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาทั้ง 2 แห่ง โดยภาพรวมนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 ตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก ซึ่งเป็นระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นหลักการมี

เหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 ตามแนวคิดทฤษฎีของโคลเบิร์ก ซึ่งเป็นระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม และเมื่อทำการทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยที่ได้ด้วยสถิติ t พบว่าค่าเฉลี่ยของเหตุผลเชิงจริยธรรมมีค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 แสดงให้เห็นว่านักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐกับเอกชน มีระดับการใช้เหตุผลที่ใกล้เคียงกัน คืออยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม กับ หลักการมีเหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ทั้งชายและหญิงตั้งแต่ระดับชั้นปีที่ 1- 4 จำนวน 400 คน มีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 และขั้นที่ 4 ซึ่งหากพิจารณาตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก ผู้ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 โดยทั่วไปจะมีอายุอยู่ระหว่าง 13-16 ปี ซึ่งเป็นเด็กหรือนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น ส่วนผู้ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 จะมีอายุ 16 ปีขึ้นไป และหากเป็นวัยผู้ใหญ่จะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 6 ซึ่งเป็นระดับจริยธรรมในขั้นหลักการยึดถือคุณธรรมสากลอันเป็นระดับจริยธรรมขั้นสูงสุด ถูกเป็นถูกผิดเป็นผิด โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว การตัดสินใจล้วนมีจุดหมายปลายทางที่เป็นอุดมคติ อันทำให้สามารถตั้งเป็นข้อสังเกตได้ว่านักศึกษาทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษาและมีอายุอยู่ระหว่าง 18 ปีขึ้นไปจนถึง 23 ปีตามข้อมูลที่สำรวจได้นั้น ตามทฤษฎีของโคลเบิร์ก นักศึกษาควรมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม คือ อยู่ในขั้นที่ 5 หรือสูงกว่านั้น

ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อเปรียบเทียบระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (ข้อ 5.2.2) กับความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรม(ข้อ 5.2.1) จะเห็นว่าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ($\overline{X}$= 4.51) สูงกว่าเอกชน ($\overline{X}$ = 4.43) แต่เมื่อทดสอบสมมติฐานให้ผลที่ไม่แตกต่างกัน ทั้ง ๆ ที่ความรู้ความเข้าใจเชิงเหตุผลของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนสูงกว่าของรัฐอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งก็น่าจะเป็นเหตุให้นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าของรัฐ อันทำให้ได้ข้อคิดว่าความรู้กับการใช้เหตุผลของแต่ละบุคคลอาจไม่สัมพันธ์หรือไม่สอดคล้องกันก็ได้ ดังที่บางครั้งพบว่าบางคนมีความรู้ดีแต่ไม่สามารถแสดงออกหรือใช้ให้เป็นประโยชน์เท่าที่ควร โดยอาจมีปัจจัยบางประการเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งอาจเป็นเรื่องของการปรับตัว การรู้จักแสดงออกที่เหมาะสม อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ความรู้เชิงจรยธรรมจึงยากต่อการนำไปใช้ทำนายพฤติกรรม เพราะความรู้ของบุคคลเป็นเพียงสาเหตุเดียวในหลาย ๆ สาเหตุของพฤติกรรมของบุคคลนั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524 : 2)

5.2.3 จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับไม่ใช่ด้านธุรกิจ การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาทั้ง 2 สาขาวิชา โดยภาพรวมนักศึกษาสาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 ตามแนวคิดทฤษฎีของโคลเบิร์ก นั่นคือ มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นหลักการมี

เหตุผลและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาด้านธุรกิจมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 ตามแนวคิดทฤษฎีของโคลเบิร์ก นั่นคือ มีระดับเหตุผลเชิง จริยธรรมอยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม และเมื่อทำการทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยที่ได้ด้วยสถิติ t พบว่า ค่าเฉลี่ยของเหตุผลเชิงจริยธรรมมีค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 นั่นคือ แสดงให้เห็นว่านักศึกษา 2 สาขาวิชาดังกล่าวมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในขั้นหลักการทำตามหน้าที่และระเบียบของสังคม กับ หลักการมีเหตุผลและคำนึงผลประโยชน์ส่วนรวม

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ได้แง่คิด 2 ประการ คือ ประการแรกได้ข้อสังเกตคล้ายกับข้อ 5.2.2 ที่ว่านักศึกษาในวัย 18-23 ปี ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐหรือเอกชนและไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจหรือไม่ใช่ด้านธุรกิจ ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก โดยภาพรวมนักศึกษาควรมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม นั่นคือ มีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 หรือสูงกว่านั้น ประการที่สองนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาด้านธุรกิจควรตระหนักถึงจริยธรรมทางธุรกิจ (business ethics) ให้มากขึ้น โดยเฉพาะเหตุผลในเรื่องการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในธุรกิจ การตลาด และการโฆษณา ซึ่งมีปัญหาเกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางธุรกิจอย่างมาก และหากสำเร็จการศึกษาออกไปปฏิบัติงานจริง บริษัทหลายแห่งมักระบุจรรยาบรรณของบริษัท (code of ethics) เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนพอสมควร ที่จะสามารถตรวจสอบได้ง่ายว่าการตัดสินใจของบุคคลในบริษัทตรงกับจรรยาบรรณมากน้อยเพียงไร (จินตนา บุญบงการ, 2547 : 105) ดังนั้นผู้ที่ศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจจะต้องตระหนักถึงมาตรฐานทางจริยธรรมของสังคมดังกล่าวเป็นพิเศษด้วย (ช่อปาริชาต (นามแฝง), 2550 : 25) ดังคำกล่าวที่ว่า

> *"ความโปร่งใสในการทำธุรกิจเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เป็นความรับผิดชอบต่อลูกจ้าง ลูกค้า ชุมชน รัฐบาล สิ่งแวดล้อม... หากสังคมไทยไร้ซึ่งจริยธรรมทางธุรกิจ เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงยิ่ง โลกาภิวัตน์ทำให้วัฒนธรรม ค่านิยมของคนเอเชีย ขยันหมั่นเพียร ประหยัดมัธยัสต์ อดทนบากบั่น ด้วยวัฒนธรรมค่านิยมตะวันตกเข้ามา ทุกคนแก่งแย่งกันเพื่อแย่งชิงทรัพยากร จนลืมคิดว่า การอยู่อย่างมีความสุขไม่ได้เกิดจากน้ำเงินเพียงอย่างเดียว หากต้องอยู่ร่วมกันอย่างมีจริยธรรมด้วย"*

ทั้งนี้ธรรมชาติของการทำธุรกิจมักเล็งผลกำไรสูงสุดเป็นเป้าหมาย การแก่งแย่งชิงดีกัน การแข่งขันกัน การเอาเปรียบผู้บริโภค การหลีกเลี่ยงการชำระภาษีอากรรัฐ ฯลฯ เป็นพฤติกรรมที่ขาดบรรทัดฐานทางจริยธรรมที่พบเห็นบ่อย ๆ ในสังคมปัจจุบัน ดังนั้นคำกล่าวข้างต้นจึงเป็นคติที่เตือนใจได้เป็นอย่างดีสำหรับวงการบริหารธุรกิจที่ต้องการยกฐานะอาชีพบริหารธุรกิจให้ได้รับการยอมรับว่าเป็นวิชาชีพโดยการมีจริยธรรมทางธุรกิจเป็นตัวกำกับ

อนึ่ง เมื่อย้อนมาพิจารณางานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้เหตุผลทางจริยธรรมต่าง ๆ เช่น งานวิจัยของนิรมล เตชะปณิต และลัดดา ยุพกรณ์ (2547) ซึ่งพบว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 4 ชั้นปีโดยรวมอยู่ในขั้นที่ 4 ตามแนวคิดทฤษฎีของโคลเบิร์ก งานวิจัยของดวงพร พิณธุรักษ์ (2545) ซึ่งพบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร ในกลุ่มรวมทุกศาสนาและกลุ่มไทยพุทธมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 ส่วนกลุ่มไทยมุสลิมมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 และงานวิจัยของเสฐียรพงษ์ วรรณปก และคณะ (2534) ซึ่งพบว่า จริยธรรมที่นักเรียนพลตำรวจภูธรซึ่งมีอายุเฉลี่ยในวัย 22 ปีใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และการดำรงชีวิตอยู่ในระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ เนื่องจากเป็นหน้าที่ทางสังคม ก็พอจะสรุปได้ว่านักศึกษาหรือเยาวชนส่วนใหญ่มีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 ซึ่งเป็นผลให้ผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะบิดามารดา ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ คงจะต้องนำมาคิดพิจารณาว่าน่าจะเป็นเพราะสาเหตุใด และควรจัดให้ลูกหลานหรือลูกศิษย์ได้ผ่านกระบวนการของการเพิ่มพูนพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้สูงขึ้นได้อย่างไร ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย และญาติพี่น้อง ที่มีต่อบุตรหลาน ว่าค่อนข้างจะโอบอุ้มเอาใจ และปกป้องบุตรหลานมากเกินไป ไม่ค่อยให้บุตรหลานกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็นด้วยการใช้เหตุผลและการถกเถียงโต้แย้งความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน และจากงานวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2524) ได้อ้างอิงงานวิจัยของโคลเบิร์กที่ได้ศึกษาเด็กวัยรุ่นอายุ 13 ปี จากครอบครัวฐานะปานกลาง พบว่า การที่บิดามารดาเปิดโอกาสให้ลูกได้อธิบายประเด็นต่าง ๆ กับตนนั้น จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้สูงตามอายุและตามระดับจริยธรรม นอกจากนั้นจากการศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในยุคข้อมูลข่าวสารของวิลลาร์ด (Willard, 1998) พบว่า ประเด็นบ่งชี้พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมที่บิดามารดาควรนำมาใช้ในการเสริมสร้างให้เยาวชน ได้แก่ การรักษาทรัพย์สมบัติสาธารณะ การเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่น การแสดงความสุภาพเรียบร้อยต่อคนอื่น ๆ เป็นต้น

นอกจากนั้นหากพิจารณาถึงการจัดการเรียนการสอนของครูในสังคมไทยที่ผ่านมาในอดีตอยู่ในลักษณะที่เรียกว่า *"ครูเป็นศูนย์กลาง"* โดยสอนให้เด็กคิดตามครูหรือคล้อยตามความคิดเห็นของครู หากเด็กมีความคิดเห็นแตกต่างกล้าถกเถียงโต้แย้งครู ก็จะกลับกลายเป็นว่าเด็กคนนั้นถือดีก้าวร้าวไม่มีสัมมาคารวะ แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการปรับเปลี่ยนปรัชญาในการจัดการเรียนการสอนใหม่ คือ ให้ *"นักเรียนเป็นศูนย์กลาง"* หรือให้ *"นักเรียนเป็นศูนย์กลางความสำคัญ"* โดยครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กคิดเป็นทำเป็น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่ม กล้าแสดงออก รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งก็คงจะต้องใช้ระยะเวลาอีกพักใหญ่ เพราะจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูเสียก่อน ซึ่งจากผลการวิจัยของสุปราณี ธรรมพิทักษ์ (2542) เรื่องผลของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์กเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน งานวิจัยของสโตล และเบลเลอร์(Stoll and Beller, 1993) เรื่อง

ผลของการใช้วิธีสอนระยะยาวและบรรยากาศในชั้นเรียนที่มีต่อการพัฒนาความรู้และพฤติกรรมทางจริยธรรม และงานวิจัยของเดวิดสัน (Davidson, 2001) เรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการอบรมความประพฤตินักเรียนโดยสร้างหลักสูตรเสริมด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนขึ้น ตลอดจนงานวิจัยของโกศล มีคุณ และณรงค์ เทียมเมฆ (2545) ซึ่งวิจัยเรื่องผลการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมจริยธรรมของครู ซึ่งข้อมูลที่พบพอจะบ่งชี้ได้ว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สามารถฝึกกันได้ พัฒนาได้ ในตัวเด็กและเยาวชนด้วยกิจกรรมต่าง ๆ และตัวผู้ฝึกฝนโดยเฉพาะครูอาจารย์เองก็ควรมีการฝึกฝนด้วยเช่นกัน ทั้งนี้พัฒนาการทางจริยธรรมจะสัมพันธ์กับอายุ และมักถูกกำหนดด้วยพัฒนาการทางการรับรู้และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (ชัชชัย คุ้มทวีพร, 2540 : 213) ดังนั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมจึงมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลได้ และเป็นสิ่งที่ควรหาวิธีสร้างเสริมพัฒนาให้เกิดขึ้นในเยาวชนไทยของเรา

5.3 ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน โดยเฉพาะสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง ตลอดจนมีการแข่งขันสูงเช่นนี้ เป็นผลให้คนขาดคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญไปอย่างมาก โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตจำเป็นที่จะต้องเน้นให้มีคุณธรรมควบคู่ไปกับการศึกษาด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า *"คุณธรรมนำความรู้"*

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีดังกล่าว เป็นไปตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก ซึ่งพบว่า จริยธรรมนั้นมีพัฒนาการตามวุฒิภาวะและมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาและระดับการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นการช่วยนักวิชาการอย่างมากที่จะจัดเนื้อหาวิชาจริยธรรมให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็กหรือเยาวชน โดยนำทฤษฎีดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในอันที่จะช่วยปลูกฝังจริยธรรมให้แน่นหนามั่นคงขึ้น

เนื่องจากจริยธรรมเรียนกันไม่รู้จักสิ้นสุด เรียนกันมาแต่ชั้นอนุบาลจนถึงอุดมศึกษา และจะต้องเรียนกันไปจนสุดสิ้นชีวิต (พิภพ วชังเงิน, 2545 : 32) และจากผลการวิจัยของโคลเบิร์ก โกศล มีคุณ และณรงค์ เทียมเมฆ รวมทั้งนักการศึกษาอื่น ๆ ต่างพบว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นพฤติกรรมที่ฝึกฝนกันได้ สามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้อยู่ในระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคมได้ นั่นคือ ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 5 และขั้นที่ 6 ทั้งนี้เพราะระดับจริยธรรมเป็นเครื่องทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าควรมีการจัดเตรียมการเรียนการสอนให้เข้มข้นและเอาจริงเอาจังโดยให้นักศึกษาได้ผ่านกระบวนการของการเพิ่มพูนพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ในการที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม หากคนเราประพฤติตนโดยคำนึงถึงเหตุผลและไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนจะลงมือ

กระทำแล้ว ความประพฤติของเขาก็จะสอดคล้องกับความดีอย่างสังเกตได้ ทั้งนี้เพื่อที่สถาบันการศึกษาจะได้บรรลุเป้าหมายของการผลิตบัณฑิตที่ถึงพร้อมด้วยคุณธรรมและความรู้ต่อไป

สำหรับข้อเสนอแนะ แยกกล่าวได้เป็น 2 ประการ ดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาควรถือเป็นนโยบายดำเนินการเมื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษา ดังนี้

1. วิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรอุดมศึกษา ควรมีการสอดแทรกและเน้นเนื้อหาทางด้านการพัฒนามนุษย์ การพัฒนาสังคม หลักศาสนา ฯลฯ ในวิชาต่าง ๆ ทุกชั้นปี ซึ่งจะช่วยพัฒนาจริยธรรมของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง

2. การเน้นย้ำให้อาจารย์ได้ช่วยกระตุ้นนักศึกษาให้ตระหนักถึงความสำคัญของส่วนรวมและคุณธรรมอันดีงามที่พึงปฏิบัติ ทั้งในและนอกเวลาเรียน และอาจารย์จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมของศิษย์ และพัฒนาตนเองให้สามารถพัฒนาศิษย์ได้อย่างเหมาะสม

3. การสนับสนุนงบประมาณอย่างพอเพียงในการจัดโครงการหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาจิตใจโดยตรง เช่น กิจกรรมทางกีฬาและสันทนาการ กิจกรรมในชมรมพุทธศาสตร์ กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมชุมชนสงเคราะห์ หรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์อื่น ๆ ทั้งนี้กิจกรรมที่จัดนั้นควรมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีขั้นตอนการปฏิบัติที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนด ดำเนินงานอย่างรอบคอบ และมีการติดตามประเมินผลด้วย

4. เมื่อพิจารณาถึงกิจกรรมที่เป็นหัวใจของการปลูกฝังจริยธรรมในชั้นเรียนตามทฤษฎีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ก ที่นักการศึกษามักใช้ คือ การอภิปรายแลกเปลี่ยนทรรศนะ จัดว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่ง กระทำได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลได้รับรู้ทรรศนะของผู้อื่นซึ่งมีจริยธรรมอยู่ในขั้นที่สูงกว่าหนึ่งขั้น แต่ทั้งนี้ประเด็นสำหรับอภิปราย อาจารย์จะต้องวางแผนเสนอเรื่องราวที่ยากแก่การตัดสินความถูกผิด แบ่งกลุ่มย่อยให้นักศึกษาที่มีความเห็นต่างกันอภิปรายเพื่อแสวงหาข้อสรุปร่วมกัน ดังนั้นจึงเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่น่าสนใจที่ควรศึกษารายละเอียดเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยในพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของเยาวชนหรือนักศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมหรือพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้มากขึ้น และจากผลการศึกษาวิจัยของผู้วิจัยข้อหนึ่งที่พบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอาจไม่สัมพันธ์กับความรู้เชิงจริยธรรม ก็เป็นแง่คิดประการหนึ่งที่น่าสนใจที่ควรศึกษาวิจัยต่อไปว่า แท้ที่จริงแล้วมีความสัมพันธ์กันมากน้อยอย่างไร และมีปัจจัยใดเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง เป็นต้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กฤช สมบัติศิริ. (2536). ปรัชญานักบริหาร. **วารสารจุฬาลงกรณ์ รีวิว. 5** (18), 124-130.

กิตติ บุนนาค. (2536). จริยธรรมและความรับผิดชอบของนักบริหารธุรกิจ. **วารสารบิซิเนส คอมพิวเตอร์ แมกะซีน. 7** (73), 74-78.

กุลพล พลวัน. (2546). จริยธรรมของนักธุรกิจ. **วารสารข่าวเนติบัณฑิตยสภา. 15** (164), 3-4.

โกศล มีคุณ และณรงค์ เทียมเมฆ.(2545).**ผลการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมจริยธรรมของครู**.กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ไกรยุทธ ธีรตยาคีนันท์. (2536). จริยธรรมในแวดวงธุรกิจไทยและความรับผิดชอบต่อสังคม. **วารสารจุฬาลงกรณ์ รีวิว. 5** (18), 62-78.

จริยธรรมกับการทำธุรกิจ. (2535). กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท. (เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์). (อัดสำเนา).

จริยธรรมของนักธุรกิจ. (2534). **วารสารมีเดีย. 8** (90), 90-92.

จินตนา บุญบงการ. (2547). **จริยธรรมทางธุรกิจ Business Ethics** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เจริญ อาทิตยา. (2536). จริยธรรม : ความสัมพันธ์กับธุรกิจ. **วารสารสังคมพัฒนา. 21** (2), 64-76.

ช่อปาริชาต(นามแฝง). (2550). รศ.จินตนา บุญบงการ แม่พิมพ์และแก้วสารพัดนึกของครอบครัว. **วารสารสกุลไทยรายสัปดาห์, 53** (2729), 25.

ชัชชัย คุ้มทวีพร. (2540). **จริยศาสตร์ : ทฤษฎีและการวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร : เคล็ดไทย.

ดนัย จารุประสิทธิ์. (2533). **การศึกษาทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษาในกลุ่มวิทยาลัยพลศึกษาภาคใต้**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, การอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก. (2520). **จริยธรรมของเยาวชนไทย**. กรุงเทพมหานคร : การศาสนา. (รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร).

ดวงเดือน พันธุมนาวิน.(2524).**จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา(พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม2)**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

ดวงพร พิณธุรักษ์. (2545). **การศึกษาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและความรู้สึกผิดชอบของเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, จิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

นิรมล เตชะปณิต และลัดดา ยุพกรณ์. (2547). **ระดับจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.** (รายงานการวิจัย สำนักวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม).

บริภัณฑ์ ศรีเพชรพัฒน์. (2539). **การใช้สถานการณ์จำลองและเทคนิคแม่แบบในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคี.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, จิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสารมิตร.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2534). การพัฒนาจริยธรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์ก. ใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และประนอม คำดี (บรรณาธิการ), **ความรู้คู่คุณธรรม** (หน้า 114-123). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิภพ วชังเงิน. 2545. **จริยธรรมวิชาชีพ Professional Ethics.** กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น (1977).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2547). **เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 11 หน่วยที่ 1-8 และ9-15) นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มาลี จุฑา. (2542). **จิตวิทยาการเรียนการสอน** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : อักษรพิพัฒน์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2535). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.** กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน.

รุ่งนภา จอนเจิดสิน. (2540). **การปฏิบัติตนทางจริยธรรมตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วศิน อินทสระ. (2542). **จริยศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ.

วิทย์ วิศทเวทย์. (2532). **จริยศาสตร์เบื้องต้น มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม.** กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.

วันดี ละอองทิพรส. (2540). **ความสัมพันธ์ของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคมและพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของเด็กประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, จิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สาโรช บัวศรี. (2527). **จริยศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

สุปราณี ธรรมพิทักษ์. (2542). **ผลของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์กเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา.** ปริญญานิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต, จิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก และคณะ. (2534). **การศึกษาแนวโน้มด้านจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และการดำรงชีวิตของนักเรียนตำรวจภูธร 7.** (รายงานการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร).

อาภา โลจายะ. (2535). **พฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลสภากาชาดไทยตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์พยาบาล.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อัจฉรา จตุจินดา. (2536). **การศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์.** ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Bandura, A. (1977). **Social Learning and Personality Development.** New York : Holt, Rinehart & Winston.

Certo , Samuel C.(1994). **Modern Management.** (ninth edition) Upper Saddle River. New Jersey : Prentice-Hall.

Davidson, L. (2001). Education's Perceptions of Character Education. **The Journal of Educational Research 96** (6) September.

Johansson, E. (1998). Morality in Preschool Interaction : Teachers' Strategies for working with Children's Morality. **The Journal of Educational Research 66** (9), 422.

Kohlberg, L. (1963). "Moral Development and Identification." In H.W. Stevenson (Ed.), **Child Psychology : The Sixty-second Yearbook of the National Society for the Study of Education, Part I.** Chicago : The National Society for the Study of Education.

_____. (1969). "Stage and Sequence : The Cognitive-developmental Approach of Socialization." In D.A. Goslin (Ed.)**Handbook of Socialization Theory and Research.** Chicago : Rand McNally.

_____. (1976). "Moral Stages and Moralization : The Cognitive-developmental Approach. In T. Lickona (Ed.) **Moral Development and Behavior : Theory Research, and Social Issues.** New York : Holt, Rinehart & Winston. pp.31-53.

Lewis, C.L. (1982). The Relationship of Moral Development and Cognitive Development Within Gifted Students in the Light of the Variable of Sex Socioeconomic Status, and Age. **Dissertation Abstracts International. 42** (June), 5088-A.

McCadden, B.M. (1998). It's Hard to be Good : Moral Complexity, Construction, and Connection In Kindergarten Classrooms, Rethinking Childhood. **The Journal of Educational Research 6** (16) February.

Piaget, J. (1932). **The Moral Judgment of the Child.** (M. Gabian, trans.) New York : Free Press.

Stoll, S.K., & Beller, J. M. (1993). The Effect of a Longitudinal Teaching Methodology and Classroom Environment on Both Cognitive and Behavioral. **American Alliance For Health, Physical Education, Recreation and Dance.** Washington D.C. : 24-28 March .

Vincent, B.R. (1996). The Effects of Two-teaching Approaches on the Moral Judgment of Sixth Grade Children. **Dissertation Abstracts International. 37** (10), 6446-A.

Willard, N. (1998). **Moral Development in the Information Age.** ACCESSION ; ERIC Database, ED 405216.

Wright, D. (1975). **The Psychology of Moral Behaviour.** Middlesex, England : Penquin Books.

ภาคผนวก ก.

รายการตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล

DPU

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไป

รายการ	รัฐ		เอกชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
หญิง	143	71.5	142	71.0
ชาย	57	28.5	58	29.0
อายุ				
ต่ำกว่า 18 ปี	4	2.0	1	0.5
18 - 20 ปี	134	67.0	106	53.0
21 - 23 ปี	62	31.0	83	41.5
มากกว่า 23 ปี			10	5
คณะ/สาขาวิชา				
บริหารธุรกิจ	81	40.5	100	50.0
ศิลปศาสตร์	51	25.5	47	23.5
มนุษยศาสตร์	3	1.5	52	26.0
อักษรศาสตร์	45	22.5		
อื่น ๆ	20	10.0	1	0.5
ชั้นปีที่กำลังศึกษา				
ชั้นปีที่ 1	49	24.5	48	24.0
ชั้นปีที่ 2	51	25.5	48	24.0
ชั้นปีที่ 3	51	25.5	49	24.5
ชั้นปีที่ 4	49	24.5	52	26.0
ค้างรุ่น			3	1.5
จำนวนพี่น้อง (นับรวมตัวเองด้วย)				
1 คน	23	11.5	28	14.0
2 คน	85	42.5	87	43.5
3 คน	53	26.5	50	25.0
มากกว่า 3 คน	39	19.5	35	17.5

ตารางที่ 1 (ต่อ) จำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไป

รายการ	รัฐ		เอกชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปัจจุบันได้อาศัยอยู่กับใคร				
บิดา	2	1.0	1	0.5
มารดา	6	3.0	18	9.0
บิดา มารดา	123	61.5	69	34.5
ผู้อื่น (ลุง ป้า น้า อา พี่ ฯลฯ)	15	7.5	22	11.0
อยู่หอพัก	54	27.0	90	45.0
ค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากผู้ปกครอง ต่อเดือน				
ต่ำกว่า 2,000 บาท	5	2.5	10	5.0
2,000 - 3,000 บาท	35	17.5	34	17.0
3,001 - 4,000 บาท	40	20.0	33	16.5
4,001 - 5,000 บาท	60	30.0	42	21.0
มากกว่า 5,000 บาท	60	30.0	81	40.5
สถานภาพการสมรสของบิดา มารดา				
อยู่ด้วยกัน	183	91.5	147	73.5
แยกกันอยู่	6	3.0	20	10.0
หย่า	4	2.0	21	10.5
หม้าย	7	3.5	12	6.0
รายได้ของครอบครัวต่อเดือนโดยประมาณ				
ต่ำกว่า 10,000 บาท	7	3.5	33	16.5
10,000 - 20,000 บาท	17	8.5	48.0	24.0
20,001 - 30,000 บาท	35	17.5	40	20.0
30,001 - 40,000 บาท	39	19.5	19	9.5
มากกว่า 40,000 บาท	102	51.0	60	30.0
การศึกษาของบิดา				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	81	40.5	147	73.5
ปริญญาตรี	83	41.5	50	25.0
ปริญญาโท	30	15.0	3	1.5
ปริญญาเอก	6	3.0		

ตารางที่ 1 (ต่อ) จำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไป

รายการ	รัฐ		เอกชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษาของมารดา				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	90	45.0	160	80.0
ปริญญาตรี	89	44.5	37	18.5
ปริญญาโท	20	10.0	1	0.5
ปริญญาเอก	1	0.5	2	1.0
อาชีพของบิดา				
รับราชการ	44	22.0	33	16.5
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	19	9.5	15	7.5
พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง	39	19.5	23	11.5
อาชีพอิสระ	98	49.0	129	64.5
อาชีพของมารดา				
รับราชการ	50	25.0	18	9
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	10	5.0	7	3.5
พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง	40	20.0	22	11.0
อาชีพอิสระ	100	50.0	153	76.5
บ้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน				
เป็นของตนเอง	175	87.5	153	76.5
เช่า	11	5.5	23	11.5
เช่าซื้อ	2	1.0	9	4.5
เป็นของญาติหรือผู้อื่น	12	6.0	15	7.5

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับมหาวิทยาลัยเอกชน

รายการ	รัฐ		ผล	เอกชน		ผล
	SD	$\overline{X}$	สรุป	SD	$\overline{X}$	สรุป
ความรับผิดชอบ	0.56	3.94	ควรทำ	0.62	3.96	ควรทำ
ความซื่อสัตย์	0.54	3.81	ควรทำ	0.66	3.86	ควรทำ
ความกตัญญูกตเวที	0.50	4.46	ควรทำอย่างยิ่ง	0.63	4.40	ควรทำอย่างยิ่ง
ความมีระเบียบวินัย	0.72	3.81	ควรทำ	0.74	4.12	ควรทำ
ความเสียสละ	0.53	4.36	ควรทำอย่างยิ่ง	0.61	4.43	ควรทำอย่างยิ่ง
ความอดทน	0.67	3.61	ควรทำ	0.78	3.62	ควรทำ
ความยุติธรรม	0.62	3.44	ควรทำ	0.65	3.56	ควรทำ
ความอุตสาหะ	0.69	3.68	ควรทำ	0.75	3.72	ควรทำ
การประหยัดและการออมทรัพย์	0.52	4.16	ควรทำ	0.58	4.22	ควรทำอย่างยิ่ง
การเคารพผู้อาวุโส	0.66	3.86	ควรทำ	0.66	4.12	ควรทำ
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	0.28	3.91	ควรทำ	0.38	4.00	ควรทำ

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับมหาวิทยาลัยเอกชน

รายการ	รัฐ		เอกชน		t-test	Sig.
	SD	$\overline{X}$	SD	$\overline{X}$		
ความรับผิดชอบ	0.56	3.94	0.62	3.96	-0.377	0.706
ความซื่อสัตย์	0.54	3.81	0.66	3.86	-0.823	0.411
ความกตัญญูกตเวที	0.50	4.46	0.63	4.40	1.097	0.273
ความมีระเบียบวินัย	0.72	3.81	0.74	4.12	-4.138	0.000**
ความเสียสละ	0.53	4.36	0.61	4.43	-1.088	0.277
ความอดทน	0.67	3.61	0.78	3.62	-0.170	0.865
ความยุติธรรม	0.62	3.44	0.65	3.56	-1.992	0.047**
ความอุตสาหะ	0.69	3.68	0.75	3.72	-0.515	0.607
การประหยัดและการออมทรัพย์	0.52	4.16	0.58	4.22	-1.085	0.279
การเคารพผู้อาวุโส	0.66	3.86	0.66	4.12	-3.919	0.000**
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	0.28	3.91	0.38	4.00	-2.575	0.010**

ตารางที่ 4 ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับมหาวิทยาลัยเอกชน

แบบทดสอบข้อที่	มหาวิทยาลัยของรัฐ		ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม	มหาวิทยาลัยเอกชน		ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม
	$\overline{X}$	SD		$\overline{X}$	SD	
1	4.19	1.37	อยู่ในขั้นที่ 4	4.38	1.46	อยู่ในขั้นที่ 4
2	4.19	1.82	อยู่ในขั้นที่ 4	3.70	2.03	อยู่ในขั้นที่ 4
3	3.69	1.79	อยู่ในขั้นที่ 4	3.85	1.64	อยู่ในขั้นที่ 4
4	5.12	0.83	อยู่ในขั้นที่ 5	5.11	0.88	อยู่ในขั้นที่ 5
5	4.75	0.89	อยู่ในขั้นที่ 5	4.59	1.09	อยู่ในขั้นที่ 5
6	4.63	1.63	อยู่ในขั้นที่ 5	4.39	1.47	อยู่ในขั้นที่ 4
7	4.60	1.52	อยู่ในขั้นที่ 5	4.20	1.76	อยู่ในขั้นที่ 4
8	4.60	1.20	อยู่ในขั้นที่ 5	4.60	1.30	อยู่ในขั้นที่ 5
9	4.09	0.99	อยู่ในขั้นที่ 4	4.32	1.19	อยู่ในขั้นที่ 4
10	4.43	1.81	อยู่ในขั้นที่ 4	4.27	1.86	อยู่ในขั้นที่ 4
11	4.23	1.25	อยู่ในขั้นที่ 4	4.14	1.44	อยู่ในขั้นที่ 4
12	4.57	0.93	อยู่ในขั้นที่ 5	4.52	1.04	อยู่ในขั้นที่ 5
13	4.91	1.20	อยู่ในขั้นที่ 5	4.69	1.16	อยู่ในขั้นที่ 5
14	3.95	1.33	อยู่ในขั้นที่ 4	4.16	1.37	อยู่ในขั้นที่ 4
15	5.22	1.23	อยู่ในขั้นที่ 5	4.81	1.46	อยู่ในขั้นที่ 5
16	4.54	1.30	อยู่ในขั้นที่ 5	4.56	1.30	อยู่ในขั้นที่ 5
17	4.90	1.12	อยู่ในขั้นที่ 5	4.67	1.34	อยู่ในขั้นที่ 5
18	4.04	1.06	อยู่ในขั้นที่ 4	4.22	1.31	อยู่ในขั้นที่ 4
19	4.62	0.86	อยู่ในขั้นที่ 5	4.58	1.07	อยู่ในขั้นที่ 5
20	5.05	0.85	อยู่ในขั้นที่ 5	4.88	1.22	อยู่ในขั้นที่ 5
เฉลี่ยรวม	4.51	0.56	อยู่ในขั้นที่ 5	4.43	0.68	อยู่ในขั้นที่ 4

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับมหาวิทยาลัยเอกชน

ตัวแปร	$\overline{X}$	t	df	Sig
มหาวิทยาลัยของรัฐ	4.51	1.339	382.95	0.362
มหาวิทยาลัยเอกชน	4.43			

ตารางที่ 6 ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับนักศึกษาในสาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจ

แบบทดสอบข้อที่	ด้านธุรกิจ		ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม	ไม่ใช่ด้านธุรกิจ		ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม
	$\overline{X}$	SD		$\overline{X}$	SD	
1	4.22	1.44	อยู่ในขั้นที่ 4	4.33	1.40	อยู่ในขั้นที่ 4
2	4.02	1.89	อยู่ในขั้นที่ 4	3.87	1.99	อยู่ในขั้นที่ 4
3	3.66	1.71	อยู่ในขั้นที่ 4	3.85	1.72	อยู่ในขั้นที่ 4
4	5.05	0.89	อยู่ในขั้นที่ 5	5.16	0.83	อยู่ในขั้นที่ 5
5	4.57	1.06	อยู่ในขั้นที่ 5	4.74	0.94	อยู่ในขั้นที่ 5
6	4.49	1.50	อยู่ในขั้นที่ 4	4.52	1.60	อยู่ในขั้นที่ 5
7	4.11	1.76	อยู่ในขั้นที่ 4	4.63	1.52	อยู่ในขั้นที่ 5
8	4.58	1.29	อยู่ในขั้นที่ 5	4.61	1.22	อยู่ในขั้นที่ 5
9	4.12	1.09	อยู่ในขั้นที่ 4	4.26	1.11	อยู่ในขั้นที่ 4
10	4.23	1.92	อยู่ในขั้นที่ 4	4.44	1.76	อยู่ในขั้นที่ 4
11	4.03	1.45	อยู่ในขั้นที่ 4	4.31	1.25	อยู่ในขั้นที่ 4
12	4.54	0.97	อยู่ในขั้นที่ 5	4.54	1.00	อยู่ในขั้นที่ 5
13	4.83	1.10	อยู่ในขั้นที่ 5	4.78	1.25	อยู่ในขั้นที่ 5
14	4.06	1.35	อยู่ในขั้นที่ 4	4.05	1.36	อยู่ในขั้นที่ 4
15	5.02	1.38	อยู่ในขั้นที่ 5	5.00	1.35	อยู่ในขั้นที่ 5
16	4.43	1.38	อยู่ในขั้นที่ 5	4.64	1.22	อยู่ในขั้นที่ 5
17	4.66	1.41	อยู่ในขั้นที่ 5	4.88	1.07	อยู่ในขั้นที่ 5
18	4.12	1.13	อยู่ในขั้นที่ 4	4.13	1.24	อยู่ในขั้นที่ 4
19	4.62	0.91	อยู่ในขั้นที่ 5	4.57	1.01	อยู่ในขั้นที่ 5
20	4.88	1.20	อยู่ในขั้นที่ 5	5.04	0.90	อยู่ในขั้นที่ 5
เฉลี่ยรวม	4.41	0.64	อยู่ในขั้นที่ 4	4.52	0.60	อยู่ในขั้นที่ 5

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับนักศึกษาในสาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจ

ตัวแปร	$\overline{X}$	t	df	Sig
ไม่ใช่ด้านธุรกิจ	4.52	1.700	398	0.18
ด้านธุรกิจ	4.41			

ภาคผนวก ข.
หนังสือนำและแบบสอบถาม

DPU

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
DHURAKIJPUNDIT UNIVERSITY

ที่ มธบ 0312(2)/

20 มิถุนายน 2549

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามเพื่อประกอบการทำวิจัย

เรียน คณบดีคณะ.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัยจำนวน ชุด

ด้วย ผศ. ปราณี ตันตยานุบุตร อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ได้รับอนุมัติทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัย ให้ทำวิจัยเรื่อง "การศึกษาความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี"

ในการนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาในคณะของท่านช่วยตอบแบบสอบถาม เพื่อประกอบการทำวิจัยดังกล่าว โดยข้อมูลที่ได้รับจะนำไปพิจารณาในภาพรวมเท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ และขอขอบคุณยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ปรียา อุนรัตน์)
คณบดีคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
อธิการบดี

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์
โทร. 0-2954-7300-29 ต่อ 104
โทรสาร 0-2954-7354

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรม
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ผู้วิจัย ผศ.ปราณี ตันตยานุบุตร
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา จะได้เป็นข้อมูลใช้วางแผนการปรับปรุงหลักสูตรและหาวิธีการสอนจริยธรรมและจัดกิจกรรมพร้อมสื่อการสอนที่เหมาะสม ในอันที่จะปลูกฝังและส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมแก่นักศึกษาตามเป้าหมายของการศึกษาชาติให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวนักศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรม แต่ละข้อคำถามมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ ควรทำอย่างยิ่ง ควรทำ ไม่แน่ใจ ไม่ควรทำ ไม่ควรทำอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นสถานการณ์สั้น ๆ แต่ละข้อคำถามมี 6 ตัวเลือก

3. ในการตอบแบบสอบถาม ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด เพราะแต่ละบุคคลย่อมมีความรู้ความเข้าใจและมีเหตุผลเชิงจริยธรรมไม่เหมือนกัน โปรดตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด คำตอบของนักศึกษาจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการศึกษาของท่าน กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ

ตอนที่ 1

รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่เป็นตัวเลือกเพียง 1 ข้อ ที่ตรงกับความเป็นจริงหรือใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุดเกี่ยวกับตัวนักศึกษา

1. เพศ

   .....1. หญิง

   .....2. ชาย

2. อายุ

   .....1. ต่ำกว่า 15 ปี

   .....2. 15 – 17 ปี

   .....3. 18 – 20 ปี

   .....4. 21 – 23 ปี

   .....5. มากกว่า 23 ปี

3. มหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษา

   .....1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

   .....2. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

   .....3. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

   .....4. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

4. คณะ/สาขาวิชา

   .....1. บริหารธุรกิจ สาขาวิชา.....

   .....2. ศิลปศาสตร์ สาขาวิชา.....

   .....3. มนุษยศาสตร์ สาขาวิชา.....

   .....4. อื่น ๆ คณะ .....สาขา.....

5. ขั้นปีที่กำลังศึกษา

   .....1. ชั้นปีที่ 1

   .....2. ชั้นปีที่ 2

   .....3. ชั้นปีที่ 3

   .....4. ชั้นปีที่ 4

   .....5. ค้างรุ่น

6. จำนวนพี่น้อง (นับรวมตัวท่านด้วย)

.....1. 1 คน

.....2. 2 คน

.....3. 3 คน

.....4. มากกว่า 3 คน

7. ขณะที่ศึกษาอาศัยอยู่กับ

.....1. บิดา

.....2. มารดา

.....3. บิดามารดา

.....4. ผู้อื่น (เช่น ลุง ป้า น้า อา พี่)

.....5. อยู่หอพัก

8. ค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากบิดามารดา
(นอกเหนือจากเงินค่าลงทะเบียนเรียน)

.....1. ต่ำกว่า 2,000 บาท/เดือน

.....2. 2,000 – 3,000 บาท/เดือน

.....3. 3,001 – 4,000 บาท/เดือน

.....4. 4,001 – 5,000 บาท/เดือน

.....5. มากกว่า 5,000 บาท/เดือน

เกี่ยวกับบิดามารดา

9. สถานภาพการสมรสของบิดามารดา

.....1. อยู่ด้วยกัน

.....2. แยกกันอยู่

.....3. หย่า

.....4. หม้าย

10. รายได้ของครอบครัวต่อเดือนโดยประมาณ

.....1. ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน

.....2. 10,000 – 20,000 บาท/เดือน

.....3. 20,001 – 30,000 บาท/เดือน

.....4. 30,001 – 40,000 บาท/เดือน

.....5. มากกว่า 4 หมื่นบาท/เดือน

11. การศึกษาของบิดา

.....1. ต่ำกว่าปริญญาตรี

.....2. ปริญญาตรี

.....3. ปริญญาโท

.....4. ปริญญาเอก

.....5. อื่น ๆ.....

12. การศึกษาของมารดา

.....1. ต่ำกว่าปริญญาตรี

.....2. ปริญญาตรี

.....3. ปริญญาโท

.....4. ปริญญาเอก

.....5. อื่น ๆ .....

13. อาชีพของบิดา

.....1. รับราชการ

.....2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ

.....3. พนักงานบริษัท / ลูกจ้าง

.....4. อาชีพอิสระ

.....5. อื่น ๆ.....

14. อาชีพของมารดา

.....1. รับราชการ

.....2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ

.....3. พนักงานบริษัท / ลูกจ้าง

.....4. อาชีพอิสระ

.....5. อื่น ๆ.....

15. บ้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

.....1. เป็นของตนเอง

.....2. เช่า

.....3. เช่าซื้อ

.....4. เป็นของญาติหรือผู้อื่น

ตอนที่ 2

แบบสอบถามต่อไปนี้ ให้ตอบอย่างอิสระ

<u>โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือเพียง 1 ช่อง ที่ตรงกับความรู้ความเข้าใจของตนเอง</u>

ระดับที่ควรทำหรือไม่ควรทำ / การกระทำ	ควรทำอย่างยิ่ง	ควรทำ	ไม่แน่ใจ	ไม่ควรทำ	ไม่ควรทำอย่างยิ่ง
1. การปรับปรุงผลการเรียนให้ดีขึ้นเสมอเป็นหน้าที่ของนักศึกษาต่อครอบครัวและมหาวิทยาลัย					
2. การอ่านหนังสือในห้องสมุดเพลิดเพลินจนเลยเวลาเรียนไม่เป็นไร เพราะการอ่านหนังสือก็มีประโยชน์					
3. เมื่อเห็นเพื่อนเปิดดูตำราเรียนหรือทุจริตในห้องสอบ จะแจ้งให้อาจารย์ทราบ					
4. การยืมเงินเพื่อน ไม่จำเป็นต้องคืน หากเพื่อนไม่ทวง					
5. การที่ลูกประพฤติตนดี ก็เท่ากับเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่อย่างหนึ่ง					
6. รู้สึกมีความสุขเมื่อได้รับสิ่งของจากผู้อื่นอยู่บ่อย ๆ และไม่เห็นความจำเป็นอะไรที่จะต้องให้ของแก่ผู้อื่นเป็นการตอบแทน					
7. การฝ่าฝืนระเบียบวินัยย่อมก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหาย แก่หมู่คณะ					
8. สุภาพชนต้องแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อยและสำรวมวาจาทุกกาลเทศะ					
9. ความมีน้ำใจเสียสละแม้แต่สิ่งเล็กน้อย เช่น ให้ที่นั่งแก่เด็ก สตรี และคนชรา เป็นการแสดงความไม่เห็นแก่ตัว					
10. ไม่จำเป็นต้องคิดช่วยผู้อื่น เพราะถึงแม้ว่าเราไม่ช่วยคนอื่นก็ช่วยได้					
11. การรักความสนุกสนานเที่ยวเตร่ในสถานที่ไม่เหมาะสมนับว่าเป็นผู้ขาดความอดทนต่ออำนาจกิเลส					

ระดับที่ควรทำหรือไม่ควรทำ / การกระทำ	ควรทำอย่างยิ่ง	ควรทำ	ไม่แน่ใจ	ไม่ควรทำ	ไม่ควรทำอย่างยิ่ง
12. เมื่อถูกด่าว่าหรือถูกสบประมาท บางครั้งจะเดือดดาล แล้วด่าตอบหรือก่อการทะเลาะวิวาท					
13. การให้สิ่งตอบแทนในการทำงาน เป็นไปตามความรู้ ความสามารถของพนักงาน					
14. อาจารย์ไม่ให้นักศึกษาเข้าห้องสอบ เพราะมาสายเกินเวลาที่กำหนด					
15. เมื่อรู้สึกขี้เกียจ ก็ผลัดวันประกันพรุ่งไปก่อน					
16. ต้องขยันดูหนังสือแต่ละวิชามาก ๆ และหักโหมอย่างหนักเมื่อใกล้สอบ					
17. การใช้ของที่ซื้อมาให้เป็นประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด เป็นการมัธยัสถ์อย่างหนึ่ง					
18. เมื่อเห็นคนอื่นมีอะไร ก็จะต้องซื้อหามาให้มีเหมือนเขาบ้าง จึงจะไม่น้อยหน้าเขา					
19. หากผู้ใหญ่มายืนพูดด้วยก็ควรลุกจากที่นั่ง แล้วยืนสำรวมพูดกับท่าน					
20. คำกล่าวที่ว่า " เดินตามหลังผู้ใหญ่ สุนัขไม่กัด" ในสังคมไทยปัจจุบันยังสามารถถือเป็นแนวทางปฏิบัติได้					

ตอนที่ 3

แบบสอบถามต่อไปนี้ไม่มีข้อใดถูกหรือผิด ให้ตอบอย่างอิสระ

<u>โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่เป็นตัวเลือกเพียง 1 ข้อ ที่ตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง</u>

1. ข้าพเจ้าไม่มีเงินชำระค่าหน่วยกิต ซึ่งจะถึงกำหนดลงทะเบียนเรียนอีก 2 วัน ขณะเดียวกันข้าพเจ้าเห็นซองใส่เงินหล่นอยู่ใต้เก้าอี้ เป็นเงิน 5,000 บาท ข้าพเจ้าตัดสินใจเอาเงินไปให้อาจารย์เพื่อประกาศหาเจ้าของ เพราะ

   .....1. กลัวถูกว่าเป็นขโมย

   .....2. อยากได้รับคำชม

   .....3. สงสารเจ้าของเงินจะเดือดร้อน

   .....4. ทำหน้าที่พลเมืองดี

   .....5. สังคมจะสงบสุขถ้าสมาชิกของสังคมไม่เห็นแก่ได้

   .....6. ความซื่อสัตย์เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ

2. ข้าพเจ้าทำงานนอกเวลาเรียน แต่เงินไม่พอใช้ เพื่อนชักชวนให้ไปขายยาบ้า ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย เพราะ

   .....1. กลัวถูกตำรวจจับ

   .....2. พ่อแม่จะได้ชื่นชมว่าเป็นผู้รู้จักแยกแยะดีชั่วถูกผิด

   .....3. เพื่อน ๆ ที่ขัดสนก็ไม่ได้ขายยาบ้า

   .....4. เป็นหน้าที่ของพลเมืองดีที่ไม่ขายยาเสพย์ติด

   .....5. คนอื่นๆ จะได้ไม่ต้องเสียเงิน เสียสุขภาพ และเสียอนาคต

   .....6. ช่วยจรรโลงสังคมให้ปลอดภัยจากยาเสพติด

3. ข้าพเจ้าได้รับการทาบทามให้ถ่ายภาพนู้ดปฏิทินด้วยเงินค่าตัว 7 หลักขึ้นไป ข้าพเจ้าปฏิเสธ เพราะ

   .....1. กลัวเสียชื่อเสียง

   .....2. อยากให้คนอื่นชมว่าเป็นเยาวชนที่ดี

   .....3. สังคมชื่นชมว่าไม่เห็นแก่เงิน

   .....4. ไม่ต้องการให้เกิดปัญหาในครอบครัวและสังคม

   .....5. เป็นการรักษาวัฒนธรรมไทยที่ดี

   .....6. การถ่ายภาพนู้ดเป็นสาเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ

4. สภากาชาดไทยมาขอรับบริจาคโลหิตที่มหาวิทยาลัย ข้าพเจ้าตัดสินใจไปบริจาคโลหิตทั้ง ๆ ที่กลัวเจ็บเพราะ

.....1. อาจารย์สั่งให้ไป

.....2. อยากได้เหรียญจากการบริจาค

.....3. เพื่อน ๆ ในกลุ่มก็ไปบริจาคกัน

.....4. คิดว่าเป็นการสนองนโยบายของมหาวิทยาลัย

.....5. โลหิตที่บริจาคนี้จะได้ไปช่วยชีวิตผู้อื่น

.....6. ถือว่าเป็นการสร้างกุศล

5. ข้าพเจ้ารีบขับรถเพื่อนำคุณพ่อของข้าพเจ้าที่เจ็บหนักไปส่งโรงพยาบาล เมื่อถึงสี่แยกไฟแดงขึ้น ข้าพเจ้าตัดสินใจหยุดรถ เพราะ

.....1. กลัวถูกตำรวจปรับเงิน

.....2. ไม่ต้องการให้เกิดอุบัติเหตุเพื่อจะได้ลดหย่อนค่าประกันรถในปีถัดไป

.....3. ต้องการให้คนอื่นเห็นว่าเป็นนักขับรถที่ดี

.....4. การรักษากฎระเบียบช่วยให้การจราจรไม่ติดขัด

.....5. เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทั้งของตนเองและผู้อื่น

.....6. ผู้เจริญแล้วย่อมปฏิบัติตามกฎจราจร

6. กรรณิการ์ท้องในระหว่างเรียน เพื่อนสนิทแนะนำให้ไปทำแท้ง หากข้าพเจ้าเป็นกรรณิการ์ ข้าพเจ้าจะปฏิเสธ เพราะ

.....1. เกรงได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต

.....2. อยากเห็นลูกในท้อง

.....3. ยังมีคนอื่น ๆ อีกมากที่ไม่ทำแท้ง

.....4. เมื่อทำผิดพลาดแล้วต้องยอมรับผิด

.....5. จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

.....6. การทำแท้งเป็นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ซึ่งเป็นการผิดศีลธรรม

7. ปรีดาลัยอยากได้มือถือ รถยนต์ คอนโด ฯลฯ แต่ไม่มีเงิน จึงตัดสินใจขายบริการทางเพศ ข้าพเจ้าก็อยากได้สิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ แต่ข้าพเจ้าไม่ทำแบบเธอ เพราะ

.....1. กลัวติดโรค

.....2. จะได้รับการยกย่องว่าเป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชน

.....3. พ่อแม่พี่น้องจะอับอายขายหน้า

.....4. สังคมไม่ยอมรับอาชีพขายบริการ

.....5. การขายบริการเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวและสังคม

.....6. การก่อร่างสร้างตัวด้วยความเพียรเป็นสิ่งน่ายกย่อง

8. คุณแม่ของดวงใจป่วยหนักในเวลาเดียวกับที่มีการสอบปลายภาค หากข้าพเจ้าเป็นดวงใจ ข้าพเจ้าจะตัดสินใจกลับไปดูแลคุณแม่ เพราะ

.....1. เกรงถูกตำหนิจากเพื่อนบ้าน

.....2. เวลาลูกป่วยแม่เฝ้าดูแล ดังนั้นเวลาแม่ป่วยลูกต้องดูแล

.....3. ใคร ๆ จะได้ชมว่าเป็นลูกกตัญญู

.....4. เป็นหน้าที่ของลูกที่ต้องปรนนิบัติพ่อแม่เวลาเจ็บป่วย

.....5. แม่จะได้มีกำลังใจและหายป่วยเร็ว ๆ อยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของลูกหลาน

.....6. ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณเป็นคุณค่าของมนุษย์

9. อาจารย์นัดนักศึกษาเพื่อพาไปศึกษาดูงานที่บริษัทแห่งหนึ่ง เมื่อถึงเวลานัดนักศึกษายังไม่มาอีก 2 คนหากข้าพเจ้าเป็นอาจารย์ ข้าพเจ้าจะไม่รอ เพราะ

.....1. เกรงถูกตำหนิจากบริษัท

.....2. จะได้รับคำชมจากบริษัทว่าเป็นผู้ตรงต่อเวลา

.....3. นักศึกษาส่วนใหญ่มาตรงเวลา

.....4. นักศึกษาควรฝึกนิสัยเรื่องการตรงต่อเวลา

.....5. ถ้าไปสายจะเป็นผลเสียต่อมหาวิทยาลัย

.....6. การตรงต่อเวลาเป็นการเคารพในคุณค่าของมนุษย์

10. ในปีสุดท้ายของการเรียน ข้าพเจ้ามีเกรดเฉลี่ยสะสม 1.90 ถ้าจะให้จบต้องได้เกรด 2.00 ขึ้นไป เพื่อนบางคนแนะนำให้คัดลอกเนื้อหาสำคัญแอบเอาเข้าห้องสอบ ข้าพเจ้าตัดสินใจไม่ทำตามคำแนะนำของเพื่อน เพราะ

.....1. กลัวอาจารย์จับได้

.....2. อยากให้เพื่อน ๆ ชมว่าตั้งใจเรียน

.....3. เพื่อน ๆ ส่วนใหญ่ไม่ทุจริตในการสอบ

.....4. เป็นการผิดระเบียบการวัดผลของมหาวิทยาลัย

.....5. เป็นการไม่ยุติธรรมต่อเพื่อน ๆ

.....6. มีความภาคภูมิใจที่ไม่ทุจริตในการสอบ

11. บริษัทมีการทำบัญชี 2 บัญชีและแต่งตัวเลขทางบัญชีเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษี หากข้าพเจ้าเป็นเจ้าของบริษัท ข้าพเจ้าจะไม่ทำเช่นนั้น เพราะ

.....1. กลัวโดนปรับเงิน

.....2. อยากได้รับคำชมว่าเป็นคนตรงไปตรงมา

.....3. พนักงานบริษัทอาจไม่พอใจ

.....4. เป็นหน้าที่ที่ต้องชำระค่าภาษีให้ถูกต้อง

.....5. เพื่อรัฐจะได้นำภาษีนี้ไปบำรุงประเทศ

.....6. เป็นความภาคภูมิใจที่ทำหน้าที่พลเมืองดี

12. การให้สินบนหรือให้ค่านายหน้าหรือค่าคอมมิชชั่น เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินงานทางธุรกิจ ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย เพราะ

.....1. กลัวเสียชื่อเสียง

.....2. อยากให้คนเห็นว่าเป็นตัวอย่างที่ดี

.....3. บางคนก็ไม่ได้ทำเช่นนั้น

.....4. ต้องการทำธุรกิจอย่างโปร่งใส

.....5. จะได้ช่วยลดปัญหาการคอร์รัปชั่นในสังคม

.....6. เป็นการขัดต่อจริยธรรมอันดีงาม

13. ในการจ้างพนักงานขาย บริษัทมีนโยบายจ้างแต่พนักงานชาย ไม่ต้องการจ้างพนักงานหญิง ข้าพเจ้าคิดว่าไม่ถูกต้อง เพราะ

.....1. กลัวเกิดปัญหาการร้องเรียน

.....2. อยากให้มีคนมาสมัครมาก ๆ จะได้ค่าสมัคร

.....3. สงสารที่ผู้หญิงถูกเอาเปรียบ

.....4. จะได้ช่วยลดปัญหาคนว่างงาน

.....5. สังคมต้องพึ่งพาทั้งหญิงและชาย

.....6. ขัดต่อสิทธิมนุษยชน

14. นายจ้างมักกดค่าแรงงานคนต่างด้าวโดยให้อัตราที่ต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ เนื่องจากเป็นแรงงานที่ไม่มีอำนาจต่อรอง หากข้าพเจ้าเป็นนายจ้าง ข้าพเจ้าจะไม่ทำเช่นนั้น เพราะ

.....1. กลัวถูกเขาแกล้ง

.....2. จะได้รับการยกย่องว่าไม่มีอคติ

.....3. ไม่ควรถือโอกาสเอาเปรียบ

.....4. เป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน

.....5. สังคมจะได้อยู่กันอย่างสมานฉันท์

.....6. คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

15. การประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงาน เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือน การให้ความดีความชอบมักพิจารณาว่าเป็นคนของใคร ในทำนอง "ค่าของคน อยู่ที่คนของใคร" ข้าพเจ้าเห็นตรงกันข้าม เพราะ

.....1. กลัวลูกน้องนินทา

.....2. จะได้รับคำชมว่าเป็นหัวหน้าที่ดี

.....3. หัวหน้าไม่ควรเอาเปรียบลูกน้อง

.....4. เป็นหน้าที่ที่ต้องทำตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้

.....5. ต้องการรักษาภาพลักษณ์ขององค์กร

.....6. ความยุติธรรมเป็นสิ่งพึงมีในองค์กร ดังคำกล่าวที่ว่า "ค่าของคน อยู่ที่ผลของงาน"

16. ร้านค้าบางร้านปลอมปนสินค้าด้อยคุณภาพรวมไปกับสินค้าคุณภาพดี หากข้าพเจ้าเป็นเจ้าของร้านค้าข้าพเจ้าจะไม่ทำเช่นนั้น เพราะ

.....1. กลัวร้านเสียชื่อเสียง

.....2. ลูกค้าจะได้มาซื้อสินค้าบ่อย ๆ

.....3. ร้านค้าบางร้านก็ไม่ทำเช่นนั้น

.....4. เป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบขายสินค้าที่มีคุณภาพ

.....5. ความซื่อสัตย์ไม่หลอกลวงลูกค้าจะส่งผลดีในระยะยาว

.....6. เป็นการละเมิดสิทธิผู้บริโภค

17. การโฆษณาขายสินค้าโดยให้ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน และมีการแต่งเติมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อมุ่งขายสินค้าของตนให้ได้มาก ๆ ข้าพเจ้าปฏิเสธการกระทำเช่นนั้น เพราะ

.....1. เกรงคนมาต่อว่า

.....2. คนจะได้เห็นว่าไม่โฆษณาเกินจริง

.....3. หลายแห่งก็ไม่ทำกัน

.....4. เป็นหน้าที่ที่ต้องขายตรงไปตรงมา

.....5. จะได้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย

.....6. เกิดความละอายแก่ใจตนเองที่จะทำเช่นนั้น

18. สินค้าที่ลูกค้าซื้อไป หากใช้ไม่ได้ทางร้านจะไม่ยอมให้เปลี่ยน ในกรณีที่ข้าพเจ้าเป็นเจ้าของร้านข้าพเจ้าจะยอมให้เปลี่ยน เพราะ

.....1. กลัวลูกค้าจะไม่มาซื้ออีก

.....2. อยากได้รับคำขอบคุณ

.....3. หลายร้านก็ยอมให้เปลี่ยน

.....4. ต้องรับผิดชอบของที่ขายไป

.....5. ลูกค้าจะได้ไม่เสียเงินโดยเปล่าประโยชน์

.....6. เป็นการละเมิดสิทธิของลูกค้า

19. โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งไม่รับรักษาผู้ป่วยที่ยากจน หากข้าพเจ้าเป็นเจ้าของโรงพยาบาลดังกล่าวข้าพเจ้าจะไม่ปฏิเสธ เพราะ

.....1. กลัวถูกหาว่าใจดำ

.....2. อยากได้รับคำชมว่ามีความเมตตากรุณา

.....3. โรงพยาบาลบางแห่งก็ยังรับรักษา

.....4. เป็นการช่วยเหลือกลับไปยังสังคม

.....5. เห็นแก่ชีวิตของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

.....6. เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ป่วย

20. โรงงานอุตสาหกรรมทิ้งสารพิษ ระบายสิ่งโสโครกและน้ำเสียลงในแม่น้ำลำคลอง หากข้าพเจ้าเป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม ข้าพเจ้าจะไม่ทำเช่นนั้น เพราะ

.....1. เกรงถูกปรับเนื่องจากเป็นนโยบายของรัฐบาล

.....2. ผู้พบเห็นจะได้ชื่นชม

.....3. โรงงานส่วนใหญ่มีการบำบัดน้ำเสีย

.....4. ได้ทำหน้าที่พลเมืองดี

.....5. ชุมชนจะได้ไม่เดือดร้อน

.....6. เป็นความภาคภูมิใจที่ช่วยรักษาสมบัติของส่วนรวม

"ขอขอบคุณยิ่ง ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามครบทุกข้อ"

ภาคผนวก ค.

ประวัติผู้วิจัย

DPU

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปราณี ตันตยานุบุตร

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (ปีการศึกษา 2537 - ปัจจุบัน พ.ศ. 2550)

การศึกษา อักษรศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลงานวิชาการ ตำราวิชาภูมิปัญญาไทย

วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานวัฒนธรรมตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติของศูนย์วัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร

ประสบการณ์ การสอน

วิชาในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ประมาณ 35 ปี

การบริหาร

1. มหาวิทยาลัยเกริก
   - รองอาจารย์ใหญ่ฝ่ายปกครอง เกริกวิทยาลัย
   - รองอธิการฝ่ายกิจการนักศึกษา วิทยาลัยเกริก
2. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
   - ผู้ช่วยอธิการฝ่ายวิทยบริการ วิทยาลัยหัวเฉียว
   - คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
3. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
   - ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (ปีการศึกษา 2537 - 2542)
   - หัวหน้าหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (ปีการศึกษา 2548)